

Poštšina plačana v gotovini

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1931

1

112910

VIGREDNICE!
KNJIGA
MATI
VZGOJITELJICA

SE NAROČA
PRI UPRAVI
VIGREDI
LJUBLJANA
LJUDSKI DOM

112910

VIGRED

LETO IX ~ V LJUBLJANI, 1. JANUARJA 1931 ~ ŠTEV. 1

J. D.:

Sigrid Undset-ova.

V letošnji »Mladiki« (št. 10, 11 in 12) pripoveduje profesor dr. A. Šerko, kako je letos dne 10. avgusta s prelepim potniškim parnikom odplul iz mesta Hamburga gori proti severu, namenjen, da vidi Spitzberge in Ledeno

morje. Drugi dan so že občudovali zapadno obal Norveške (Norge). Iz Šerkovega opisa zvemo, da se ta dežela razteza od juga proti severu v dolžini 1720 km, a je mestoma široka komaj 58 km. Dasi s svojo površino prekaša n. pr. Italijo, pride v tej 121 ljudi na kvadratni kilometer, v oni pa — 8 (v Jugoslaviji 46)! Norveška je torej redkoobitljena. Sveta za obdelovanje je malo; če pa je kje kakšna zelena ravnica, je gotovo skrbno obdel na. Strnjenih vasi kakor pri nas ni; vidijo se le po pobočjih ali tudi ob vznožjih fjordov posamezni kmetiški domovi. Pisatelju se je ta dežela na mah priljubila. Že prej je vedel o njej, da je visokokulturna, ki je dala svetu take može, kakor so: Henrik

Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Knut Hamsun, Johan Bojer, Eduard Grieg, Fridtjof Nansen in Roald Amundsen; a zdaj, ko je v mestu Bergen od blizu videl ta narod, tako miren, tako utrjen v boju za obstanek, je vzkliknil: »Ako ne bi mogel biti Slovenec, bi hotel biti samo Norvežan.«

Ob obali, mimo globokih fjordov in skjärov je plul pisec tega članka v »Mladiki«; videl je torej zapadno obrežje in ljudi na njem, v notranjost

dežele pa ni prodrli njegov pogled, ker jo visoke gore (do 2000 m) v vsej dolžini ločijo od obrežja in morja. Da je mogel, mudeč se v mestu Bergen, v duhu prodrati preko gora onstran, bi bil videl prestolnico Norveške, Oslo (prej Kristijanija), in kakih 200 km severno mestece Hamar ob lepem jezeru Mjösen, in še par železniških postaj odtod, pa bi bil v mestecu Lillehammer ob istem jezeru, priljubljenem letovišču in zimovišču sportnikov, in tam, na pobočju nekega griča, leži — brez sosesčine — posestvo Bjerrebæk. V sredi stoji stara kmetijska hiša, dvonadstropna, skoro vsa lesena, obrnjena proti jugu. V pritličju je velikanska družinska soba. Iz vrta in z oken nas pozdravljajo živopestre cvetlice, hčerke bližnjih gora. Če bi se mi mogli postaviti pred to hišo in jo nekaj časa opazovati, bi videli, da pismonoše pri-
našajo tja dan za dnevom cele kupe pisem, samo za novo leto 1930. jih je prišlo 1500, izvečine prošnje za podporo, in na vsa ta neštetna pisma odhajajo iz hiše točni odgovori (ne samo v besedah, ampak tudi v — novcih). Pa ne samo pismonoše neprestano prihajajo v to hišo, ampak tudi zanimivi gostje, pred vsem pisatelji in umetniki, katerim vsem se tu streže z izredno pozornostjo. Najživahnejše pa je v tej stari hiši v poletnih mesecih, o velikih počitnicah, ko se otroci vračajo iz šol ter z žarečimi očmi pozdravljajo svojo mater.

Kdo je ta mati? Kdo je ta čudovita osebnost, ki živi in deluje tu notri in je taka privlačna moč za Norveško, da, za ves omikani svet? V svoji delavnici poleg velike družinske sobe sedi med stenami, do stropa s knjigami obloženimi, ter piše svoje znamenite knjige Sigrid Undsetova, slavna norveška pisateljica. Naš list pričinja danes vrsto življenjepisov velikih žen z Undsetovo ne le zato, ker je s svojim slavnim pisateljevanjem posebna dika sedanjega žensstva, ampak še bolj zato, ker pisateljica spoznava v življenju in spisih ista načela katoliške vere kakor naša »Vigred«.

Rodila se je leta 1882. Je torej sedaj v 48. letu. Njen oče je bil učen arheolog (starinoslovec), službujoč v narodnem muzeju v prestolnici Norveške, v Oslo. Ko je deklica imela 12 let, ji je oče umrl; mati vdova je morala skrbeti za precejšno število otrok. Zato je morala tudi Sigrid kmalu zapustiti šolo in vstopiti kot kontoristinja v službo, da je pomagala materi vzdrževati številno rodbino. S čitanjem pa se je sama izobraževala dalje. Ko je imela 25 let (leta 1907), je dala na svetlo svoj prvi roman »Frau Marta Oulie«. Kritika je takoj spoznala veliko nadarjenost mlade pisateljice ter postavila že njeno prvo knjigo v prvo vrsto mlajših zastopnikov norveške književnosti. Sledile so knjige pesmi, novele in manjši romani. V vseh teh spisih — do leta 1919. — prevladuje novopogansko mišljenje delujočih oseb. Pisateljica v tistih letih ni verovala v Boga; z novopogani vred je bila mnenja, da ni Bog ustvaril človeka, ampak človek Boga. Po zunanje pa je pripadala k luteranski veroizpovedi, kakor skoro vsa Norveška. (V srednjem veku je bila Norveška katoliška; kralj Olaf, ki ga Cerkev časti kot svetnika, je utrdil krščanstvo v Norveški. V 16. stoletju je luteranstvo iz Nemčije prodrlo tudi na sever.) Kmalu po letu 1911., ko je spisala roman iz življenja umetnikov, »Jenny«, se je seznanila s slikarjem Andersom C. Svarstadtom in se tudi z njim poročila. (Dasi ločen od prave žene, še živeče, je Svarstad po norveškem civilnem zakonskem pravu mogel postati soprog Undsetove.)

Okrog 1. 1919. pa se je v duši Undsetove zgodila velika, usodna sprememba. Pa ni prišla nenadoma. Že dolgo se je pripravljala. Še ko je imela 20 let, se je z vsem žarom svojega duha poglabljala v zgodovino srednjega veka Norveške, ko je torej ta bila še vsa katoliška. In pri tem raziskavanju zgodovinskih virov je našla, da katoliška cerkev v Norveški ni bila tako pokvarjena in propala, kakor jo slikajo novodobne luteranske knjige. Čimdalje

bolj se je vračala k veri sv. Olafa. Mnogo je v tistem času tudi molila, da bi spoznala resnico. Nikomur pa ni povedala, kaj se godi v njenem srcu. S katoličani se tudi ni mogla posvetovati, saj jih je na vsem Norveškem, ki se razteza, kakor smo omenili, v daljavo, kakor je od Hamburga do Tunisa, komaj 3000, raztresenih od juga do severa. Za večino, magari za stokratno in tisočkratno večino ji torej ni bilo nič. Slednjič je dozorel sklep: »Postanem katoličanka!« Ali prej — še velikanska žrtev. Videla je, da njen zakon s Svarstadam po katoliškem nauku ni veljaven. In storila je ta težki korak: pregovorila je Svarstada, da gresta narazen. Sigrid je odšla z otroki v Bjerrebæk, Svarstad je ostal v Oslo. Po tem, morda najtežjem koraku, je lahko storila drugega: za Vse svete l. 1924. se je odpeljala z železnico doli v mesto Hamar, kjer imajo katoličani majhno kapelico. Tu je na praznik bila sprejeta v katoliško cerkev; prejela je ta dan tudi prvo sv. obhajilo. — S Svarstadam jo veže še vedno lepo prijateljstvo: sprejela je skrb tudi za njegove otroke iz prvega zakona; v Oslo se večkrat vidita; Svarstad večkrat obišče njenega drugega sina, ki se vzgaja v katoliškem zavodu v Oslo.

Undsetova je po vsem kulturnem svetu naenkrat zaslovela v letih 1920 do 1922, ko je na svetlo dala svoj veliki zgodovinski roman »Kristina, Lavransova hči«, v treh debelih knjigah,¹ ki ga je, kakor smo že omenili, pripravljala dvajset let. Nemogoče je, to bogato, silno razgibano vsebino, ob kratkem povedati. Naj jo le bežno označimo!

I. knjiga. Kristina živi v prvi polovici 14. stoletja. Ko je dekletce staro sedem let, jo vzame oče Lavrans, imovit posestnik kmetije Jörundhof, s seboj v planino, kjer njegovi ljudje kosé. Branja in pisanja jo uči oče sam. V samoti se razvija v značajno deklco. Dvakrat je njena nedolžnost ta čas v skrajni nevarnosti, obakrat junasko zmaga. Dozorela pa je v tem boju v — devico. Petnajst let staro zaročē s plemičem Simonom Andressonom (Andrejevičem), ki je pet let starejši. Ker je za možitev premlada, jo pošljejo starši (tudi mati ji še živi) v nunski samostan v Oslo, da bi se par let ondi še dalje vzgajala. Tedaj pa ob neki poletni slavnosti, vršeči se v gozdu, vidi plemiča Erlenda, ki je sicer še enkrat starejši od nje, pa se ji prvi hip srce vname zanj, ker se ji zdi lep tako, »da jo je zbolelo v vsem telesu«. Pade. Zve, da je Erlend oženjen z Elino, ki je tudi ločena. Pa to ji ne odpre oči. Elino spravi za zastrupljenjem s poti. Treba bo očetu povedati, kaj se je zgodilo in da Simona noče. Dasi nerad oče vendarle privoli v poroko z Erlendom. Z deviškim vencem na glavi se poroči z Erlendom, čigar otroka nosi pod srcem. S tem se konča I. del.

II. del. Tu se začne grenka pokora. Erlend je odvedel svojo mlado ženo v svoj plemiški dvorec Husaby. Kristina, od doma navajena reda, z žalostjo vidi, da njen mož reda in dela ne ljubi. Kristina mora skrbeti tudi za otroke Elinine. Rodi se ji prvo dete. V smrtni nevarnosti je mati. Pa še greh jo teži, še neizpovedan (tudi sokrivda pri zastrupljanju). Z otrokom, zavitim v ruto na hrbtu, gre peš na božjo pot gori v severno mesto Trondheim, kjer dobi v spovedi pri nadškofu odvezo in odpušcanje. Rodijo se dečki, drug za drugim. Erlend se ne briga za njih vzgojo. Kristina mu to z ljubeznijo očita. Erlend očitka ne prenese. Zapusti jo. Zaplete se v neko zaroto zoper kralja. Zgubi vse posestvo. Preseliti se mora s Kristino na dom njenih staršev. Lavrans je medtem umrl.

III. del. Kristina je zopet na Jörundhofu. Zdaj je mati sedmih sinov, kjer je bila nekdaj srečen otrok. Erlend tudi tu ne dela nič. Kristino skrbi bodočnost otrok. Neko poletje v svoji žalosti zapusti družino in gre s svojo živino v planino. Ko da je dekla. Skrb, kaj bo z otroki, jo hujše in hujše razjeda. Srce ji hoče počiti. V tej bridkosti razžali moža z očitkom, češ, da ni vreden, bivati pod streho njenega tako skrbnega očeta. Razžaljen jo spet zapusti. Ne vrne se niti ne, ko se mu rodi osmi sin. Ko pa ta kmalu umrje, jo kmetje obdolže, da ga je sama umorila. Tožijo jo celo pred škofom Halvardom. Ubiti hočejo njo in vse sinove. Zdaj prihiti Erlend, da bi jo branil. V svoji žalosti ne mara njegove pomoči. Šele ko je v boju smrtno ranjen, se ji vzbudi nekdanja ljubezen. — Erlend umrje. Otroci so odrasli. Najstarejša dva gresta v samostan, drugi na tuje, tretji se oženi in pripelje nevesto na Jörundhof. Mlada je skopa.

¹ V nemškem prevodu obsega I. del 408, II. 586, III. 622 strani. Kedaj dobimo slovenski prevod?

Pokora za Kristino je čimdalje hujša. Osamljena je. Tudi v duši čuti strašno praznoto. Zdaj se odloči, da se umakne v samostan. Ponižana je do tal. Pisateljica pravi: Poslej je Kristina sicer molila k bogu, ali vedno tako, da naj bi se njena volja zgodila. Zdaj pa moli prav; zdaj je spoznala, »da je svet kakor veliko prenočišče; kdor ne more nič več izdati za streho, ga pred vrata postavijo.« Ne smatra se za vredno, da bi jo preoblekli za pravo redovnico; kot dekla služi vsem. Umiráje izroči svoj poročni prstan za maše. Ob pogledu na ta prstan se ji milo stori. Jasno vidi zdaj, da je vkljub vsem bridkostim in kljub vsemu grenkemu razočaranju vendarle življenje silno ljubila ...

Iz tega suhega poročila čitateljice, žal, ne bodo dobile pravega pojma o lepcti »Kristine, L. hčere«. Pa tolažimo se, da dobimo slovenski prevod ...

L. 1925. je Undsetova izdala enako velik roman: »Olaf, Audunsov sin«, ki se enako godi v srednjem veku (13. stol.) na Norveškem, vendar pa je »Kristina« njena največja slava in zaradi nje je dobila prvi teden decembra l. 1928. Noblovo nagrado za najslavnejše književnike (140.000 švedskih kron). Tisti teden je bil vrhunec njene zemeljske slave: društvo švedskih književnikov ji je v Stockholmu izročilo krasen lovorjev venec, in ves teden so si sledile prireditve njej na čast. In slavljenka? Lovorjev venec je položila na oltar Matere božje v cerkvi sv. Evgenije v Stockholmu, vso nagrado pa je razdelila sirotišnicam in ubožnim skandinavskim umetnikom.

Ob branju »Kristine, Lavransove hčere« sem nehote mislil na Rusa Dostojevskega veliki roman: »Prestupljenje i nakazaniye« (Zločin in kazen). Kolikšna podobnost! Oba slikata padec, ali oba tudi s pretresljivo resničnostjo — kazen za greh. Zdi se mi, kakor da bi samo veliki pisatelji s severa gori umeli to čisto krščansko misel s tako nepozabno besedo povedati. Resnobi so — vobče — severni pisatelji. Tako tudi Sigrid Undsetova. Šaljivih prizorov ni v njenem romanu. Pisateljici ni prav nič neznano, kako si ljudje med seboj življenje grenimo; ni ji neznano, kako kratka je sreča v samo čutni ljubezni, ampak eno se ne sme — to uči njena knjiga — nikdar menjati: nerazdružljivost, svetost zakona. To je ideja njenega romana.

Globočina duše Undsetove odseva iz slike, ki jo je izvršil njen mož Anders Castus Svarstad: »K širokoodprtimi očmi, dočim ima usta bridko in z bolestjo zaprta, strmo gleda v svet, čigar prepolnost, pa tudi strahotnost mora zoper svojo voljo gledati.« Da, to razberemo z njenega obraza: umetnica vidi vso strahotnost življenja, ker ji je ta dar gledanja od Boga dan.

M. Ruckmich - I. P.:

Klic današnji ženi ...

Ne smemo zamlčati, da je ženski spol v silnem boju današnjega časa odpovedal v marsičem. Odpovedal je v tistih ženah, ki niso razumele, da bi bile varuhinje doma, da bi bile matere, in zaradi tega so nosile krivdo, da je družina razpadla ali izumrla. Odpovedal je v onih lahkoživih, brezzmiselnih damah, v onih elegantnih, razvajenih, uživanja željnih, ki so v napuhu in zunanosti uničile svoje lastne notranje dobrine, da, še več, ki so se vdale groteskni modi, ki hočejo dekolitiranja namesto primerno zaprtih oblek, ki so svetu okrog sebe v pohujšanje, da, v pogubo. Ženski svet je odpovedal v onih nesposobnih, nevarčnih ženah, ki brezzmiselno zapravljajo narodno premoženje in tako tirajo same sebe in svojo družino vedno dalje v gospodarsko bedo, kar ima za posledico, da so v veliki nevarnosti tudi religiozne dobrine. Kar je pa sedaj najtežje in najmanj umljivo, je to, da je ženski spol odpovedal v onih nesrečnih ženah, ki so v sebi na frivolen način zadušile to, kar je

vprav ženskemu čuvstvu tako samo po sebi umljivo — vkoreninjeno religiozno občutje in doživetje — in se postavile v vrsto tistih, ki sovražijo vero, ki hočejo vero uničiti v strašnem vrvežu in izrodku. Naša dolžnost je torej, da začnemo delati to, kar je dobro in sicer ne v duševni ošabnosti in napuh-njeni prevzetnosti, ampak v ponižnem in hvaležnem spoznanju o vrednosti žene, spoznanju, danem od Boga in to mora biti tista moč v boju proti brez-vernosti, zanemarjenosti in propadu. Odgovornost v nas, da to, kar smo sprejeli z csebnimi dobrinami, ni naše, mora postati živa! Cerkev zahteva od nas, da zopet upostavimo te dobrine v tem, da pospešimo gibanje v našem času na religiozno-nravni podlagi. Pravo žensko bitje nosi svojo moč v sebi. Ono samo je moč. Ali nismo že večkrat čuli, da je nehala podivjanost, se zadržala razbrzdanost, če je stopila zraven žena? Ona ne izreče nobene besede, nobene kretnje ne napravi in vendar se nekaj zapazi okoli nje, sila, ki prinaša izpremembe.

Zopet mora iziti moč iz žene, iz katoliške žene, ki sili k zavesti in k religioznemu udejstvovanju tistega, ki pride z njo v dotiko. Katoliška žena mora danes močnejše kot kedaj okoli sebe ustvariti čisto, jasno religiozno atmosfero, ki naravnost sili k Bogu tistega, ki stopi pod njen vpliv. Katoliška žena mora biti brezpogojno boriteljica in bojovnica v boju za religiozno formo duš. Ona mora odtujevanju in površnosti postaviti nasproti domačnost in skupnost. Ženska dobrota in čistost se morata vnesti v izrodek in posurovelost našega časa.

Dr. Fr. Jaklič:

Tiho svetišče in zver ob njem.

Božji Učenik ob začetku svojega javnega delovanja ni kar brez posebnega vzroka tako nameril svojih korakov, da je bil v Kani povabljen na ženitnino in je ondi storil svoj prvi čudež. S svojo osebno navzočnostjo je hotel poudariti dostojanstvo zakona. Pa še več je storil: obnovil ga je v vsej njegovi prvotni popolnosti ter celo dvignil na višino zakramenta.

O ko bi hotel Jezus priti v vidni obliki na vse svatbe ter izpregovoriti o vzvišenosti zakramenta sv. zakona! Ker po mnogih deželah je silno žalostno glede zakona. Tudi pri nas drvi navzdol. Tako slabo je po svetu z zakonom, da tudi mnogi brezverni in protikrščanski opazovalci življenja kličejo po knjigah in časnikih, po zbornicah in na shodih, da je sodobni zakon potreben celotnega izboljšanja in da tako ne sme iti dalje.

Seveda tudi ta njihov dobro mišljen in opravičen klic ne bo zalegel, ako se zakon ne obnovi iz edino pravičnega, božjega vidika in ako se božji predpisi v zakonu v vsej celoti ne uresničijo. Ker kaj bo človek zmodroval zoper Boga in kako postavil svoje zmotne zamisleke proti božjemu vsemodremu zamisleku?

I.

Zakon je delo božje dobrote in ljubezni.

Bogu ni bilo dovolj, da je načrt o vsaki najmanjši stvarci celo večnost nosil v svojem umu. Ni mu zadoščalo, da je ob stvarjenju ta zamislek uresničil. Ni mu dovolj, da sleherni bitje vsak hip vzdržuje, to je: neprestano vnovič ustvarja, sicer bi se povrnilo v nič, kakor tudi električna svetloba hipno ugasne, če ne kroži več tok skozi žarnico. Bog je marveč hotel mnogim stvarjem podeliti tudi del svoje stvariteljske moči. Bitje, katerega celo večnost ni bilo,

začne bivati po stvarilni moči roditeljev, dani jima od Boga, in sicer je to bitje tako zavisno od sodelovanja staršev, da bi ga ne bilo, če bi roditelja ne htela.

Kolika odlika za žive stvari! Kct lije svetloba iz solnca na druga nebesna telesa, ki dajejo pčtem še naprej to svojo luč, tako in še vse nedopovedljivo lepše je napravil Bog z življenjem: dal je staršem oblast nad njim, ob njih življenju se prižiga novo.

Ljubeče je to uredil. Kako hladno bi bilo na zemlji, če bi bil vsak človek neposredno ustvarjen od Boga, kot je bil n. pr. Adam! Ne bi imel ne očeta, ne matere, ne bratov ne sester ne sorodnikov, ne žene ne družine. Nešteto silnih, pa sladkih vezi ljubezni bi ne bilo, ljubezen je pa vir tople sreče.

V neskončno tajnem božjem življenju so tri božje osebe neizmerno srečne v medsebojni ljubezni in Oče in Sin dajeta v ljubezni bivanje Svetemu Duhu. Izhajanje tretje božje osebe je torej prelep vzor družine, kjer tudi roditelja v ljubezni dajeta otroku bivanje.

Cilj in središče družine je torej otrok.

Ali pa ni otrok že sam na sebi nekaj lepega? Po duši je podoba božja. Čeprav se dušne zmožnosti zaenkrat še ne uveljavljajo v vsej svoji moči in vsem svojem bogastvu, je že to njihovo šibko javljanje mikavno in ljubeznivo. Nedolžnost, dušna svežost, srčna plemenitost prosejajo iz govorjenja in iz pčtez obraza, katerega še ni onečastila strast. Nič hinavščine še ne pozna otrok. Njegove oči spominjajo na srečno dobo raja, ko je bilo vse lepše in pravilnejše, kot pa je sedaj.

Bog pa še nepopisno više dvigne otrokovo lepoto in dostojanstvo: v nadnaravni red božjega sinovstva ga pri sv. krstu pritegne. Otrok postane posebni ljubljeneč božji, Jezus je to večkrat zatrdil. Zato se nebeškemu knezu, angelu varuhu, ne zdi za malo, da noč in dan spremlja njegovo živlensko pčt. Tudi za otroka je Jezus delal, trpel in umrl, tudi njemu je odločil večno srečo za končen cilj.

In otrok, ta prelestna božja stvar in ta mili ljubljeneč božji, je prejel svoje bivanje od očeta in matere. Kako resna, pa tudi kako bodrilna je zanje misel: najin je, midva sva mu dala življenje, da bi ga, če bi midva ne hotela, celo večnost ne imel. Ali ne bodo starši strmeč razmišljali o tej nepojmljivi odliki in nalogi, katero jim je Stvarnik dal?

Od zakona je pa odvisna sreča ne le otrok, ampak tudi sreča države. Studenci pripeljejo vodo k reki, tako pa dajejo starši državi dobrih državljanov in javnih delavcev. Ako so družine krepostne, bo tudi država krepostna. Uradniki iz čednostnih družin bodo vestno in zvesto vršili svoje dolžnosti; podaniki, rojeni iz dobrih družin, pa bodo tekmovali med seboj v izpolnjevanju še tako težkih dolžnosti. Gorje pa državi, če bi zakon izgubil svojo krščansko svetost in dostojanstvo! Ne bo treba ne zunanjih sovražnikov ne notranjih nezgod, propast bo vzišla iz družin samih; zgodovina mnogih narodov in držav to glasno izpričuje: bili so v vsem razcvetu, pa je začelo propadati svetišče domačega, zakonskega življenja, in ni jih več.

Kako važen je pa zakon tudi za Cerkev! Saj ji daje članstvo. Ako družinska vzgoja ni prava, Cerkev ne bo mogla razlivati nad človeštvo svojega bogastva, danega ji od Kristusa. Ako ni dobrih družin, tudi ni dobrih duhovnikov in potem gorje svetu, saj imajo težko nalogo: »Vi ste luč sveta. Vi ste sol zemlje.«

Zakon naposled tudi polni nebesa. Če ni ljudi, ni kandidatov za večno srečo.

Tolik je torej pomen zakona. Ali ne bo mladina vse bolj resno zrla na svojo bodočnost, če bo videla pred seboj vso važnost in vso vzvišenost naloge, ki jo čaka? Saj bo odločala o zemlji in o nebesih!

II.

Pa težka je ta naloga zakonskih. Če sta morda poprej sanjala le o rožah in solncu in neskalsjivi sreči, se kmalu javlja resnična vsakdanjost in zahteva težke žrtve od njiju.

Zakonska si morata drug drugemu pomagati na težki poti kreposti in popolnosti; graditi dobro, ne ga pa podirati; svetiti si z lepim zgledom, ne pa biti eden drugemu v slabost in padec. Koliko naporov volje je v to potrebnih, kako vse laglje bi bilo večkrat, posvečevati samega sebe, kot pa posvečevati oba!

Mož in žena morata v miru in složnosti in rastoči ljubezni preživeti ne le prvih mesecev zakona, ampak vse življenje. Zato je treba premagovati svoje posebnosti, nepopolnosti in napake, dan za dnem rušiti samoljubje. Junaških naporov je za to večkrat treba.

Težavna je vzgoja otrok. Kolikokrat presune materino srce kakor nož otrokova napaka, o kateri prej še domnevala ni, zdaj se pa na otroku pojavi v vsej svoji odurnosti. V lepe materine besede in v lep zgled staršev se mešajo kvarni vplivi, ki so iz prejšnjih rodov prišli nad otroka, ali pa ki vstajajo iz slabe okolice. Kdo bo vztrajno kos tej težki nalogi?

Muči jih skrb za časni obstoj in prospeh. Kako vse laglje se preživlja en sam, kot pa če mora preživljati vso družino!

In vsak zakon čakajo in obdajajo še posebni križi. Poročenca še mislila nista nanje, zdaj se pa zbirajo in zgoščajo nad njima.

Da, težak stan je zakon.

Ali pa ne bo mlado srce ob teh resnih in tudi žalostnih vidikih izgubilo poguma, rekoč: Kdo bi vstopal v zakon? Ali ni samsko življenje vse bolj lahko in zložno?

Če bi večina ljudi tako mislila, bi človeštvo začelo pojemati in iti h koncu.

Bog je pa tudi temu odpomogel; preskrbel je, da človeštvo vzlic težavam vstopa v zakon in sprejema njegove žrtve nase; varno je zavaroval človeški rod, da ne izumrje.

III.

Bog je v človeško naravo položil razne nagone. To so stalna nagnjenja, ki človeka prisilijo, da stori to, kar je primerno in potrebno za njegov obstoj in razvoj, in da se izogne temu, kar bi mu bilo v škodo in propast. Tako imamo n. pr. nagon po jedi in pijači, nagon po gibanju in po uveljavljanju dušnih in telesnih sil, nagon posnemanja itd.

Uživanje živil n. pr. samo po sebi ni ne prijetno ne lepo delo in človek bi večkrat ne sprejel vase dovolj hrane, če bi mu Bog ne bil dal nagona po njej, ki se javlja kot lakota, po nasičenju pa kot prijetna zadovoljnost. Od Boga je ta klic in velevažen je njegov namen.

Tudi življenje zakonskih in njune naloge do otrok niso ne prijetne ne lahke. Zato je Bog položil v naravo vsakega človeka taje, pa silen klic, ki ga žene k zakonu in njegovim nalogam. Močan je ta klic in gon in le oni junaki in junakinje, ki so sprejeli od Boga posebno milost, se mu morejo za vselej postaviti po robu; ostalo večino ljudi pa sili, da podajajo plamenico življenja iz roda v rod. Razmnoževalni ali spolni nagon je to. Od Boga je

dan človeku, ne pa od greha, kot mnogi nespametno menijo. Velevažen je njegov smoter: rojstvo otrok in skrb zanje.

Za vse nagone pa je značilno to, da so slepi, to se pravi: silijo k udeleževanju, a ne povedo, kaj hoče Bog po njih doseči. Ptica si n. pr. plete prvič gnezdece, pa prav nič ne ve, čemu ji bo. Veverica že prvo svojo jesen nosi orehe v duplo, pa ničesar ne ve o zimi, da ne bo več hrane zanje. — Teda človek je hkrati tudi umsko bitje in s svojim razumom lahko dojame, kaj posamezni nagoni hočejo in kako dosežajo svoje cilje. Človeški razum torej tudi to vidi, da je edini namen spolnega nagona razmnoževanje človeškega rodu in da bi oni zločinsko ravnal, kdor bi si od nagona pridržal le prijetnost, njegove naloge bi pa ne hotel vzeti nase.

V človeku mora torej razum voditi in brzdati nagone, dočim v nemških živalih vodi in uravnava nagone kar narava sama. Tudi človeka bi bil Bog lahko tako ustvaril, da bi se nagoni uveljavljali sami od sebe brez napora in borb; pa ni hotel, ker je ustvaril človeka po svoji podobi, ki naj torej sam sveti in utira pravo pot skozi življenje. Tudi spolni nagon naj bo torej podvržen umu in volji, um in volja pa podvržena Bogu in božjim predpisom. Bog pa govori že po človekovem naravnem spoznanju: Ta nagon se sme udeleževati le v zakonu, v dosmrtni zvezi med možem in ženo, kajti le v takem zakonu je za nastanek, obstoj in razvoj otroka dovolj preskrbljeno. In tudi v zakonu so meje tako tesne in stroge.

Zaradi izvirnega greha je pokorščina nagona napram umu in volji zelo zrahljana, kot je tudi zrahljana pokorščina uma in volje napram božjim predpisom. Zato je treba neprestanega samopremagovanja, ki kroti uporno zver. Kdor zanika izvirni greh, ta seveda tudi zanika nered v nagonih in zanika dolžnost, brzdati jih; vse mu je »čista naravnost«, ki se naj svobodno izživlja.

Težak je boj zoper to uporno slo, a Bog je človeku tudi z nadnaravnimi sredstvi milosti bogato prihitel na pomoč.

Najvišje človekovo dostojanstvo je torej to, da ima vse nagone v brzdi, da res dosežajo svoj naravni smoter, določen jim od Boga. Potem je človek zares suveren, vladar, ki ima telo in dušo v lepem soglasju. Kako beden suženj pa je oni, pri katerem je zavladal nagon nad pametjo! Šla je potem kot ljuta zver, ki upropašča dušo in telo, družino in človeško družbo. Nečistnik je grd nestvor v stvarstvu. Ko je Bog prvič gledal na zemlji zablude nečistosti, »mu je bilo žal, da je človeško bitje ustvaril,« kot mu sv. pismo po človeško polaga v usta.

Ali smo že kdaj mislili na to, koliko dobroto je Bog izkazal človeštvu, ko je še posebej proglasil 6. in 9. božjo zapoved? Pri vseh zapovedih namrava Bog človeško srečo. S prvimi tremi božjimi zapovedmi hoče človeka pritegniti in privezati nase, na izvor vse ljubezni in sreče. Z ostalimi zapovedmi pa hoče Bog zavarovati kakšno človeško dobroto, dušno ali telesno. In s 6. in 9. božjo zapovedjo hoče zagotoviti vse ugodnosti za nastajajoče človeško življenje in že v kali zatreti vso škodo, ki bi se na katerikoli način mogla razviti za to nastajajoče človeško življenje. Brezobzirno in brezpogojno obsoja v teh dveh zapovedih zlorabo nagona, ki ohranja človeški rod, zato proglašja že same misli in želje, če so popolnoma prostovoljne, za smrtni greh. Ogrožena dobrina je neizrekljive važnosti, zato je pa tudi njen varovalni zid tako neprodirljivo trden in močan.

Ali smo pa že kdaj razmišljali tudi o resnici, da je sleherni, še tako malenkostno dejanje čistosti, dejanje ljubezni do človeškega rodu? Da je vsako dejanje čistosti počesčenje celega skrivnostnega telesa Kristusovega, čigar ud

je vsak vernik? Da je vsako dejanje čistosti tudi prelepo dejanje pokorščine in ljubezni do Boga, ki je stvarnik in čuvar življenja?

Mlad človek bo tudi ob tem razmišljanju resno obrnil pogled vase in ga nato zaskrbljeno obrnil proti svoji bodočnosti. Potem pa bo sklenil, da bo v stanovitni vaji volje in v nadnaravnih virih milosti iskal moči in pomoči, da bo mogel obvladati zver, ki grozeče mežika ob svetem hramu njegovega bodočega družinskega svetišča.

Sv. trije kralji.

(Köln.)

Lojzka Horvatič-eva:

Ave Mesiju.

Pozdravljam te, novorojeno Dete-Bog,
pozdravljam te, veliki Kralj rodov!
Iz jaslí Tvojih, zavel je v krog zemljanov
svetonočni blagoslov...

Božična zarja se je razlila nad temo naših dni
in Večnega ljubav
nas je oprostila suženjskih vezi...

Zopet se bližajo k Tebi duše vse bele in čiste
kakor da jih je jutranja rosa umila
in jih v Tvojem naročju, o Detece božje, poskrila...

Zvesta do konca.

Roman.

I.

No cvetno nedeljo je bila vstala Dragica Villardova že pred dnevom. Vso noč je vel veter po polju in med oblaki, kjer je plul svetli srpasti lunin čoln. Dan je prišel iznad gričev, ki so jih bile plohe izmle. In v zraku so se premetavale mlačne sape in vonji zorane zemlje.

Na malem genetskem posestvu ni primanjkovalo dela. Kmetiška hiša je stala na skali. Vedi Bog, kdaj so jo bili zgradili. Pred njo je bila lopa in koj za pragom se je razodela obširna izba z globokim ognjiščem, ki so mu bile primaknjene že izza davnih časov klopi. Ob oknu, ki je gledalo v sadovnjak, je tekla ura v rdeči omarici. Njeno bližajoče in odmikajoče se nihalo je zabavalo oči in opominjalo k vztrajnosti. Bila je v naglih udarcih, ki so se, tako se je zdelo, podili drug za drugim iz cvetlične košarice, ki je bila naslikana na emajlnem kazalu. Nedaleč od vrat so stale nečke za mesenje testa. Na sredi pa se je svetila daljša nego široka češnjeva miza, ki so jo bil zgladili komolci gospodarjev in dninarjev. Njej nasproti je gledal proti vratom težki predalnik. Nad njim so se dvigale prečke sklednika, ki je v blesku kazal podstavke, krožnike, lonce. Med njimi so modri, rdeči in rumeni, kot jih je bil poslikal kmetiški čopič, ubirali barve v lepo pesem. Pri strani na desno roko je bila ob lestvi, ki je vodila v podstrešje, soba, kjer so spali Dragica, njeni dve sestrici Yvonna in Ernestina ter Janezek, ki je bil jedva shodil in mu korak ni bil daljši od srakinega skoka. V izbi sami, ki je bila hkrati obednica in kuhinja, sta spala mati Villardova in njen mož Pierre v postelji, ki je bila vsa nadevana s težkimi pogrinjači in odevači za noge. Stari oče, ki je bil dosegel svojih osem križev, se je zgodaj umaknil na svoje široko, četverooglato ležišče, ki je stalo na štirih okroglih nogah, katerim niti niso bili odlupili skorje. Zlezel je odtod le, da se je pozimi stisnil k ognjišču ali pa se šel pogret ob svojem času pod lopo na solnce, ki ga Bog pošilja na svet.

Ni bila mala reč, umiti in počesati Janezka, Ernestino in Yvunno. Zato je Dragica ob nedeljah vstajala bolj zgodaj. Malčkom ni dišala mrzla voda in grela je mokro brisačo ob ognju pred ognjiščem, da je deci ustregla. Pravili so zato, da jo še preneumno razvaja. Ko jim je česala skuštrane lase, jih je vpraševala venomer: »Ali te boli?« Pogosto so malčki izrabljali njeno dobroto. Kaj njej zato! Bila je srečna, le da je gledala njih okrogle obrazke, kjer so se lička svetila kakor drobna rdeča jabolka. Dovršila je bila v tednu po Svečnici svojih osemnajst let, zato je menila, da je skoraj že mlada mamica. Mater je dosti dajalo ostalo delo, ki neprestano kliče. Zakuriti, krmiti perutnino, molzti, pripravljati jed, vse to so stvari, ki se ne store, ko bi pogledal.

Bilo je že nekam pozno v jutro. Dekletci sta se gizdavo postavljali v svojih oblekah iz modrega serža ter se sukali na petah, da se je sapa lovila v nabrana kratka krilca. Janezek, ki se je čutil moža, je iztezal noge ter ttiščal roke v žep. Na kodrasto glavo mu je Dragica bila potisnila bursko čepico. Potem je plosnila v roke ter zaklicala:

»Pojdite se igrat v kuhinjo! Jaz se moram tudi še obleči!«

Opomba uredništva: Novi Vigredni roman je prevod iz francošine in je prejel leta 1924. Revelovo nagrado.

Pred mizo iz belega lesa, pokrito z voščenim platnom, kjer je bilo zrcalo prislunjeno na pobeljeno steno, je Dragica razpustila svoje goste k stanjaste lase. Ko jih je zvila na tilniku v svetel voz, jih je počesala na gladko v čelo ter jih prevezala s traki, ki so dali njenemu obrazu čaroben izraz modrosti in nedolžnosti.

Bila je lepa in tega ni vedela. Bila je zdravo dekle, vzraslo prav na kmetih, visoka, močna, dražestna, nežnih udov. Telo ji je očitovale ponosno uravnovešenost. Oči je imela mile in sive, kakršen je bil čas. Senčile so jih dolge veke. Njih mirni lesk je prehajal na umerjene poteze, na nekam kratki in ravni nos, na svobodna usta, ne lepo oblikovano brado, kjer sta se kazala urejenost in krepka volja.

Oblačila se je čedno, a brez veselja, z naravno skromnostjo. Srce ji je bilo polno čistega ognja. Bila je zadovoljna, da je pripravila za nedeljo tiste, ki jih je imenovala: svoj mali svet. Iz predalnika iz divje češnje je vzela svoj molitvenik, ki je bil poln podobic, ter robec iz belega platna, ki je bila vanj uvezla začetnico svojega imena. Na glavo je dala klobuk iz sive klobučevine z zavihanimi kraji in tako prišla v kuhinjo, kjer si je mati popravljala na čelo avbo z loputami, potem ko je bila dolila juho. Ob ognju je nalahno vrelo kosilo sredi med žerjavico: juha iz zajca na rdečem vinu, pripravljena z vrtnimi zelišči, ter malo sekanine.

Stari oče, ki je bil vendarle vstal, je sedel k mizi. Bombažasto čepico je bil potegnil prav nad oči. Prazna usta so mu bila udrta in nagubana, nos pa koničast. Vroče je južinal. Za njegovo starost je edini sovražnik mraz. Mali Janezek je drgnil hlače po pručici in krožnik juhe se mu je upiral. Dragica ga je morala vzeti na kolena in mu praviti povestice, ki je v njih nastopal tak majhen mož, ki ga je odnesla vila na dno ribnika, ker ni maral jesti močnika, ki napravi deco močno in pogumno. Mati ni bila prav zdrava. Očitoval je to njen obraz, ki je bil predčasno porumenel, in postava, ki se ji je upognila prezgodaj. Z nasmehom je gledala svojo dobro hčer, ki je kazala vrlo materinsko srce v dobi mladosti, ko mislijo druge predvsem na ples in veselice.

Ko je Dragica pripravila Janezka tako daleč, da je posrebal poln krožnik, se je sama lotila jediti, a zajtrk se ji je bil shladil.

Mati je govorila bolj sama zase:

»Oče je že ob svitu šel gledat za ograjami, ki jih je podrlo neurje po travnikih, ki so vsi poplavljeni. Postavila bom lonec k ognju, da ne bo vse mrzlo. Nikdar ne miruje, revež. K deseti maši pojde.«

Stari oče si je privoščil kozarček rdečega vina. Čutil se je pokrepčanega. Oko se mu je iskrilo. Vzel je Janezka na kolena in ga metel v zrak kakor vreteno. Malček je od veselja kazal jezik. Starega je utrujal mali jezdec in hotel ga je posaditi na tla. Prej se ni dal, dokler se nista igrala na brke.

»Držim te za brk, —
kdor se prvi zasmeješ:
po ličecu: švrk!«

Janezek je tako silno zadrževal smeh, da so mu skoraj izstopale oči. Lica so se mu napenjala. Potem je prasnilo. In stari je momljal sam zase ter mu prisolil zaušnico, ki pa bi z njo še muhe ne strli.

»Na, razvajenček! Glej kokoško! Beži brž, ali ti uho odrežem!«

Šel je sest na klop. Zadovoljen in miren se je zabaval s tem, da je metel kuri drobtine, ki jih je vsako posebej zbiral s konci prstov.

Tinica in Vonica — imenovali so ju na kratko kar tako — sta cepetali po lopi. Dragica je pospravila posodo in orodje in z brisačo počistila mizo.

Tinica je neprestano popravljala rutico, ki ji je padala po hrbtu. Hotela je pokazati tržanom svoje lepo povoščene čevlje in svoj okrogli klobuk, ki se je na njem šopiril lep rdeč trak. Vonica je govorila:

»Dragica, zvon! Že vabi.«

Mati si je ognila z žametom obrobljeni plašček.

Dragica je vpregla pred voziček Pompona. Osel s pordelo dlako je mahal s svojim oguljenim repom med ojnica kakor z debelo, staro vrvjo ter gledal Dragico s spokojnimi očmi. Mati je sedla na voz k malčkom, Dragica je prisledla in pograbila za vajeti. Pompon ni tekel z iztegnjenim korakom. Med tekom je poskakoval in drobil. Včasih bi dejal, da hoče premotriti pot. Tedaj je pokimaval s svojo težko glavo, strigel z uhlji, se ustavljal in vohal za kakšnim sočnim osatom. Vendar ga je potipala palica z žebljem na koncu. Sopihač je nadaljeval pot in nastavljal svoja mahedrava ušesa, da bi slišal, kaj govorijo ljudje zadaj na vozičku.

Rieux se je nahajal nekaj manj nego miljo daleč od Genette. Kmalu so bili tam. Dragica je ročno skočila na tla, za njo mati in malčki. Po stari navadi je privezala Pompona z vajeti za zgrbančeno lipo na trgu pred cerkvijo. Zvonovi so zvonili v nebo, ki ga je bil veter umil. Prihajali so kmetje v gručah, ženske v starinskih plaščkih, veseljaki v mestnih oblekah in debelo-lična dekleta, zaripla od svežega zraka.

Janezek se je pretezal v svoji kratki suknjici. Pesti je stiskal k žepom in čepico je imel po strani. Zagledal je bil pri cerkvenih vratih žensko, ki je prodajala na peharju kolačke, ki so se sami topili v ustih in bi se z njimi imenitno posladkal. Sline so se mu cedile po njih.

Mati pa je vstric svoji veliki Dragici dospela do pokopališča. Poškropila je z blagoslovljeno vodo grobove, kjer so spali njeni rajni. In pred starim kamnom v obliki krste je molila za rajne, ki so še vedno živeli v njenem srcu, ki so bili pridni delavci in poštenjaki.

Zvonovi so utihnili v konicastem zvoniku, pokritem z luskinastimi deščicami, ki sta jim veter in solnce dala barvo pečevja. Župnik Verdier je pristopil k oltarju. Mati je vstopila prva v pobeljeno cerkev, ki je bila kakor kmetiška dvorana, tlakovana z velikimi kamni, ki so jih bile zgladile stopinje vernikov v teku stoletij. Ostri duh zemlje je plaval po njej in nista ga mogla pregnati ne pičlo kadilo, ki so ga zažigali, ne vonj obeh voščenih sveč. Polja so dehtela v ladjo s težkimi oboki. Prihajala so vanjo z dihi rastlin in šumom živahnih vodâ.

Mati Villardova je nesla svoj stol blizu kora, na kraj, kjer je klečala in izpuščala lesene jagode rožnega venca po plaščku nekoč njena mati, ki je bila že med rajnimi, a je zdaj molila v nebesih. Janezek je stal prav tiho in mečkal svojo čepico. Dekletci pa sta očarani upirali pogled v barvana okna, ki je skozi njee padala luč na oltar in so v njih barve bile kakor pesem ptičje jate.

Župnik Verdier je prebral nedeljski evangelij s svojim jasnim in preprostim glasom, ki je bil všeč vernim vaščanom. Govoril je nato, ne pridigal. Domače podobe, vzete iz življenja polj, so se mu gnetle na ustnah. Klilo je iz njih tisoč rožic čednosti. Sem in tja je nerodno vpletal angele in svetnike. Sredi njegovih besedi pa je žarelo njegovo srce za čast božjo.

Skromna učiteljica, ki ji ne bi prepoznal starosti, je prišla na tipkah harmonija prve takte speva, ki se dviga v nebo in se krade vanj, pa najsi je še tako slaboten. Vonca in Tinka sta peli, odpirali usta in bili zadovoljni, da moreta tako moliti.

Sveto, trikrat sveto
Jezusovo je telo
v Zakramentu moljeno...

Dragica je pela in bilo ji je tako lahko. Stara pesem, ki se bliža Jezusu v preprostem in čistem napevu s čudežno skromnostjo, se je končala. Dragica je sklepala roke in šepetala:

»Jaz nisem nič, moj Bog. Ti pa Gospodar in jaz sem Tvoja mala služabnica...«

Po maši se je ljudstvo zgrnilo na trg. Dobrovoljno so se pozdravljali med sabo in se vpraševali o stanju doma in na polju.

Janezek se je bil ustavil pred peharjem, polnim mlečnih kolačkov v obliki koles in trikotov. Molel je jeziček iz ust in oči so se mu iskriale. Mati ga je karala zaradi njegove sladkosnednosti. Dragica pa je nakupila peciva in ga razdelila med malčke, ne da bi kaj prihranila zse. Pompon je šaril po tleh in si praskal dolge uhlje ob debelu skrivenčene lipe. Postajal je nemiren. Dragica je odvezala vajeti, vsi so stopili na voz.

Kljub hladnemu vetru je bilo lepo vreme. Čutil si, da se bliža pomlad. Na vsako stran ceste je zelenela nova trava. Od daleč si opazal zrcala vodâ ali pa nenadni in kot belica svetli poskok potočka med drevesi, ki so se zdela kot romarji, ki so se bili ustavili na svežih travnikih. Spotoma je mati med odskakovanjem vozička kazala dobra zemljišča, ki so že odzavrnaj bila znana po dobri letini, ki so jo dajala. Ni bilo treba gnojenja, ne garanja na njih. Ponekod so se razprostirala v solncu žitna polja, drugod izborni travniki, ki jih je voda baš pravšno zamakala, travniki v dolini, pregrnjeni z zelenjem. Dejala je:

»Ni nam čemu tožiti. Genettovina ni slaba. Svoj kruh jemo!«

Janezek je vpraševal, kje so polja, kjer rasto kolački, kot jih prodajajo pri cerkvenih vratih.

»Ti pa nisi neumen, Janezek!« mu je odgovorila Vonica, ki je bila starejša od njega.

»Jaz bi jih posejal!«

Dragica je poljubila Janezka, ki je z važnim izrazom na obrazu poskakoval na sedežu.

Dospeli so do križišča. Treba je bilo kreniti po ozki in kameniti poti, ki jo je z leve in z desne obraščalo gosto grmovje, iz katerega so rastle hrasti, ki jih je bila odsekala skopa sekira.

Nenadno je vzkliknila mati:

»Kaj je to? ... Dragica, glej vendar Brunetto, kako teče, kar jo noge nosijo!«

Že je skakala psica ob vozu. Uhlji so ji mahali, zavijala je in iz iztegnjenega gobca ji je prihajala cvileča sapa.

»Kot bi jokala,« je rekla mati.

Obrnila se je na poti in se ozrla na voz s svojimi sivorjavimi očmi, ki so bile polne skrite groze.

Ker je skakala do stopnice, jo je Dragica pobožala z roko, ona pa je zategnjeno zacvilila ter stresla svoj črni in gladki kožuh, ki se ji je ves sršil od strahu.

Mati se je zgrozila:

»Joj, Dragica, nekaj nenavadnega se je zgodilo...«

Dragica je zbodla osla, ki je brž požuril svoj tek. Ni mogla govoriti. Nejasna bojazen ji je stiskala grlo. Le z največjo težavo je izpregovorila:

»Nič ni ... Ne vznemirjajte se...«

Deca se je smejala naprej in Janezek je vpil:

»Oh, ljuba Brunetta, rad bi ti bil prihranil kolaček!«

Voziček je zavozil na dvorišče. Dragica je skočila na tla in rekla Vonic:

»Pojdite k staremu očetu v izbo!«

In privezala je osla h kolu ob lopi. Slutila je: če se je kaj zgodilo, se je zgodilo le v hlevu, zakaj Brunetta se je vzpenjala nanjo, jo zrla z žalostnimi očmi, potem pa obračala glavo, kot bi jo hotela povedi tja.

Odločno je rekla:

»Mati, glejte na otroke, pogledat grem!«

Izpregovorila je tako, da jo je mati morala slušati.

Psica pa je sedaj neznansko zatulila. Dragica je videla, da so bila vrata v hlev odprta. Mati je zadrževala grozo. Ko je videla, da ni moža od nikoder, je stopila po stopnicah z lope navzdol. Roke je bila skrčila v pest in jih stiskala na steznik, ki je za njim razbijalo srce:

»Hej, Villard! Hej, Villard!«

(Dalje prih.)

Dr. Fr. Debevec:

Kako si čuvamo zdravje?

Opisali smo pomen in nego zobovja. Spregovorimo sedaj o poglavitnih nalogah glede prehrane!

Dnevna užita hrana ima dvojno svrho: da sproti popravlja in nadomešča obrabljene delce našega telesa, nadalje, da omogoči temu (kot nekakšni veliki kemični tvornici) redno obratovanje. — V čem neki to življenjsko obratovanje obstoja? V delovanju poedinih organov. Po krvi pride prebavljena hrana v mišičje, da se lahko giblamo in mehansko delamo; v oči, da moremo gledati. V možgane, da je omogočeno duševno življenje (mišljenje, presojanje, čustvovanje...); v srce, da tira kri vsepovsod po organizmu itd.

Kakšna hrana je potrebna za ohranjanje telesne zgradbe? V prvi vrsti beljakovine (v mesu, jajcih, v mleku, nekoliko tudi v rastlinski hrani). Tudi telesne celice (= živa opeka hiše — telesa) vsebujejo v prvem redu beljančevine.

Tolšča je telesu-tvornici nekakšen premog, kurivo. Z njenim raztvarjanjem se razvije toplota. Naše telo ima stalno toplino med 36°—37° C. V bolezni naraste ta do 40° C in čez. Čim več telesno delamo, tem bolj kurivo trošimo. — Neka telesa so bolj, druga manj nagnjena k zbiranju tolšče pod kožo in okoli raznih organov.

Telesna maščoba nastaja iz mastne hrane (svinjska mast, goveji loj, surovo maslo, olja, druge rastlinske tolšče).

Tretjo vrsto hraniv tvorijo sladkorne jedače (učeno jih nazivamo ogljikovi vodani). Kruh, krompir, fižol, grah itd. spadajo v to hranilno skupino. Pravtako vse jedi iz moke, vsakovrstni sladkorni proizvodi v ožjem smislu, nadalje razni poljski sadeži (korenje, pesa, koleraba i. dr.). V poljskih pridelkih je sladkorna hrana zaprta v celicah; šele z razbitjem trdih celičnih sten se sprostí kurivna snov. Zato dajemo žita v mlin, da jih zdrobi mlinski kamen. Potem moko kuhamo (v obliki testa) ali pečemo. V peščici moke je obilo hranitbene vrednosti. V krompirju, korenju, pesi itd. je največ vode, obilo trdega ostenja okoli celic, a le en del pravih ogljikovodikov, torej sladkobne hrane. Zato od samega krompirja, pese, repe itd. ne bi mogli živeti. Naš želodec ne bi prenesel zadostnih množin, naše črevesje ni ustvarjeno samo za enostransko hrano in prebavo. Takšne sadeže raje kuhamo kot prikuhe k hrani zgoščene vrednosti (tolšče, meso, jajca, kruh, testenine itd.) ali pa razne tvornice na umeten način proizvajajo iz njih sladkor (zlasti iz pese).

Zapomnimo si še tole: Hrane bodi dovolj tako po obsegu kakor po hranilni vrednosti. Od samega belega kruha, kave, mleka, slanine, surovega masla itd. dobi sicer telo dovolj hraniv, a črevesje trpi potem rado na zaprtju. Hrana je v tem slučaju preveč zgoščena, premalo dá neprebavnih odpadkov.

Kmečka hrana navadno ni zgoščena, temveč raje obratno: po obsegu obilna, po hranivni vrednosti večkrat nezadostna, saj vemo, da je kmečko delo precej težko, in telo, ki se z delom mnogo ubija, tudi rabi poštene kose in porcije. Še bolj trpi vsled premalo obilne hrane tvorniško delavstvo. Pri njih manjka tudi drug važen činitelj zdravja: Delo zunaj v lepi prirodi. — Povdarimo torej; Delavno telo in duh rabi dovolj hrane, tako po obsegu kakor po notranji vrednosti. Raje manj pijače, manj stroškov za katerokoli drugo stvar, ki ni neobhodno potrebna, pa več kruha, hrane sploh!

Na svetu so ljudje, ki preveč jedo. Preobila hrana je zdravju škodljiva. Obremenjuje delovanje telesnih celic, zbira debele plasti toščice, vodi do težkega dihanja, slabi srce. Oni, ki jim je poklicno delo duševno, naj skrbijo za dovoljno dnevno gibanje, telovadbo, naj sami v svojem domu vrše čim več opravil s svojimi lastnimi mišicami.

Mnogi ljudje so že po svoji prirojeni konstituciji (= načinu notranje telesne zgradbe in nje delovanja) nagnjeni k debelosti. Čeprav malo pojedó, so zmeraj debelušni. Oni trebajo bolj hrane, ki nimajo tolike hranilne vrednosti (prikuhe, sočivja, sadja); morajo bolj telesno delati, ne preveč počivati.

Kdor je suh in se zelo težko zredi, ta rabi — poleg polnovredne hrane — še obilo duševnega in telesnega miru ter rednega ležanja na zraku tudi podnevi, zlasti 1—2 uri počitka (leže in dremaje) po obedu.

Jemo navadno trikrat dnevno. Težaki potrebujejo tudi malice. Mladina rabi primeroma več hrane ko odrasli, že zaradi tega, ker raste in se mnogo giblje.

Poleg hraniv v ožjem smislu (= beljakovine, ogljikovodiki, toščice) poznamo še pomožno hrano. Le-ta nima kakšne posebne hranilne svrhe in vrednosti, temveč le sodeluje pri pravilni uporabi prave hrane, je večkrat nujno potrebna za skladno odigravanje življenjskih sprememb v telesu. To so razne soli (nekaj jih je že v navadni hrani, zlasti v raznih prikudah, zelenjavi, sadju), vitamini, nasladila in — voda (brez vode ne bi bilo omogočeno življenje telesa; le v vodi telesa: telesnem soku, krvi itd. potujejo raztopljeni ali kemično vezane snovi sem in tja po organizmu).

Vitamini so po svojem kemičnem ustroju večidel še nepoznane snovi, katerih nedostatek v hrani vodi do nevarnih bolezenskih motenj. Vročino pri kuhanju slabo prenašajo. Največ jih je v zelenjavi, sadju, nezavretem mleku, surovem maslu, nekuhanih jajcih, ribjem olju itd.

Posebno rastoča deca je v nevarnosti, kadar ji v hrani dalje časa manjka vitaminov. Zapomnimo pa si, da zadoščajo vitamini že v prav majhnih količinah.

Še eno vrsto pomožnih hraniv naj omenimo: nasladila, n. pr. poper, cimet, razne druge dišave, čebula, česen itd.; alkoholne pijače, kava, čaj, kakao, tobak. Brez teh bi se dalo shajati. Ker so pa že v rabi, jih trošimo prav zmerno. Dišave, čebula, česen itd. imajo svoj smisel, dražijo sluznico prebavil k jačjemu izločanju, nekoliko razkužujejo; preveč močno popoprane ali popapricirane jedi ovirajo redno izločanje sokov, škodijo želodcu in črevesju. Vendar se telo počasi na takšne jedi navadi, ako jih uživa že zmlada. Najbolj nevarni nasladili sta gotovo alkohol in tobak. Omejimo njih uporabo na najmanjšo mero!

(Dalje prih.)

Henoh Arden*.

(Iz angleščine prevedel J. D.)

V strmò obalo morje se zajeda;
v zajedi pena in rumén je pesek;
tam čez rdeče strehe se gnetó
krog ladjedelnice; še dalje tam
razpadla cerkvice, od nje pa vije
se cesta k mlina gori strmi stavbi;
še višje zad sipina siva vstaja
z grobovi obrovskimi; leščevje,
jeseni lešnikarjev polno, zeleni,
v globeli čašasti le-té sipine.

Na tej obali, sto je let tegà,
igralo troje se otrók je, vsak
iz druge hiše bil je: Ančka Lee,**
najljubkejša dekletce vse vasi,
in Filip Ray,*** edinec mlinarjev,
ter Henoh Arden,¹ to mornarsko dete,
ki vzel mu bil očeta brodolom.
Igrali so med razno šaro se,
ki na obali je ležala tam:
vrvi vkup zvite, mreže ribiške,
rjava sidra, čolni smolasti.
Iz sipe delali so hišice,
ki morje jim jih je odnašalo,
za vzpenjenim so valom tekali
ali pa begali nazaj pred njim.
Vsak dan so vtisnili stopinjice
v sipino, vsak spet dan odplapljene.

Pod skalo tam bil ozek je podmol.
Tam često šli so kučigazde se:
denès je gazda ta, ta jutri spet,

* A. Tennyson (1809—1892) je bil v
svoji dobi najslavnejši angleški pesnik;
l. 1884 je postal lord. Henoh Arden, povest
v verzih, je prevedena v premmoge jezike,
v slovenščino pa še ne. Menimo, da je prav,
če jo »Vigred« objavi. Nekdo, ki mi je
nasvetoval, naj pesem prevedemo, je dejal,
da lepše stvari še ni čital in da je bil dc
solz ganjen ob branju. Tennyson je zlasti
mojster v opisih, kakor n. pr. takoj prvih
deset vrstic dokazuje: taka je angleška
obal.

** Izg.: Li.

*** Izg.: Rej.

¹ Protestantški Angleži so otrokom
radi dajali imena iz starega testameta;
Henoh — kakor znano — je bil očak. (I.
knjiga Mozesova, 5. pogl.)

a gazdarica zmir je Anica.
No časih Henoh bi gazdaril rad
ves teden, češ: »To moja hiša je
in moja mala žena to, da veš!«
»I moja je,« Filip nato, »ker zdaj
bom gazda jaz!« V prepiru zmagoval
je Henoh, kot močnejši, Filipu
pa modre se oči zalile so
s solzami v onemogli jezi, kriknil
srdito je: »Jaz te sovražim, Henoh!«
Tedaj je pomagála jokati
še mala žena, pa oba prosila,
naj ne prepirata se radi nje,
saj rada je obeh ženičica.

Ko pa detinstva zarja je prešla
in je žipljenja mlado solnce palilo
oba, tedaj oba sta vnela se
za njo; in Henoh ji je razodel,
a Filip ljubil nemo je, molčé.
Da je prijazniša, se zdelo je,
prot Filipu; ljubila pa je Henoha,
čeprav ni sama vedela tegà
in tudi bi tajila to bilà,
če vprašal bi jo bil kedó. A Henoh
imel poslej en cilj je pred očmi:
prihranke deti vse na stran kar moč.
da kupil bi si čoln in Ančki dom
bi zgradil. Sčasoma res ni bilò
bolj srčnega in ribiča bolj drznega
in bolj v nevarnostih previdnega
na bregu osem, z valovi bičanem,
od Henoha. Medtem za eno leto šel
je služiti na trgovsko ladjo, da postal
izvežban je mornar; kot tak trikrat
iz strašnih morskih je valov otel
žipljenje ljudsko; bil je daleč znan,
od vseh na vsej obali spoštovan.
In štel ni dvajset ene še pomladi,
pa že svoj čoln je imel in zgradil dom
za Ančko, ljubko gnezdece, tam v bregu,
tam v ulici, ki gori k mlinu gre.

Bil lep jesenski popoldan
in delopust; in mladež vsa je šla,
zgrabivši preče in košarice,
v gozd lešnike je brat. Filip sledil

(bolan je oče bil, potreben strežbe)
 čez eno uro je; idoč navkreber
 zagleda, da prav tam, kjer gozd preveša
 v dolino se, sedita onadva,
 Henoh in Ančka, za roké držeč se,
 in Henohu v očeh in licu rjavem
 kot tih in svet bi ogenj plamenél
 kakor v oltarju sveče. Filip gleda
 in v teh očeh obsodbo svojo vidi;
 videč, kàk glave stikata, je vzdihnil
 in krenil ostran in se, v srcé zadet,
 privekel doli v gozda je globél;
 tu on, ko gori se razlegál smeh
 je mladeži, prebil, vsem skrit očém,
 je svojo temno uro; vstal nato in šel,
 da bo do smrti nosil v srcu rano.

In šla k poroki sta ob radostnem
 z lin pritrkavanju, in radostna
 so tekla leta, sedem srečnih let,
 let srečnih zdravja, pridobivanja,
 ljubezni let in dela častnega.

Otroci so prišli. Kot prva hčerka.
 Otroka prvega je prvi jok
 rodil mu v srcu plemeniti sklep,
 z zaslužkom štediti, kar bo le moč,
 da boljšo dal bi vzgojo detetu,
 kot on jo je imel in tudi ona.
 Podvojil se je sklep, ko se rodil
 po letih dveh je deček, materin
 oboževanček v nje samotnih dneh,
 kdar on na jeznem morju se mudil
 al v déžél noter potoval; zakaj
 konj belec Henohov, na belcu tovor
 vrbičevja morskodonjavnega
 in Henohov obraz, zaripljen ves,
 od tisoč pač viharjev zimskih bit;
 bili so znani ne le v trgov gnečah,
 ampak v zaseljih gozdnih tudi vseh
 onkraj sipine, dà, v graščinah tudi
 s portali lebov kamenitih spred
 al s pavi tisovimi v parkih krog,
 in ki je obed jim petkov Henoh tegníl.
 (Dalje.)

P ♡ O ♡ M ♡ E ♡ N ♡ K ♡ I

Odgovori na pisma.

Tih in pomemben je čas okoli božiča. Vsakdo, bodisi star ali mlad, vsak božič še vedno nekaj pričakuje. Vedno pogostejše romajo naše misli k čudežu sv. noči, k Luči, ki je prišla na svet. S to Lučjo hočemo tudi me praznovati svete božične dni.

Zapreti moramo vrata naših src, da nas glasni hrup in šum sveta ne moti; vse naše samoljubne misli moramo odgnati, da je naša duša pripravljena za Jezuščkove jaslice. Kakor nekda v naših detinskih dneh čakamo in pričakujemo, le da zdaj še mnogo več in mnogo večjega pričakujemo in upamo. Tedaj smo pričakovale pisanih darov, o katerih smo sanjale že tedne in tedne prej in potem. Danes pa hočemo Detece samo. Naša ljubezen in vera mu gresta naproti, naše hrepenenje kliče po njegovem miru, njegovem veselju.

In nas ne bo pustil čakati; kdor pride k Njemu s pravim hrepenenjem, ne bo ostal prazen ob jaslicah.

Pridimo, sestre! Poklekni mo prav k jaslcam, ponižne in čiste, kakor njegova Mati, potem bomo praznovali praznik naših duš ob jaslcah.

**Srečen božič in blagoslov-
 leno novo leto iskreno želi
 vsem naročnicam**

**uredništvo
 in uprava »Vigredl«.**

Bela cesta na loko. Malo dolgo ime, pa upam, da se že sporazumeva tudi na to. Veš, kar zadovoljne, da se lahko tu zbiramo. — izobraženost vzrok, da mi ne pišeš. Kaj misliš, da se v našem kottiču zbirajo sami učenjaki? Kaj še. Teh je pa res na manj, ker se jim drugje dobro godi; me smo pa ka rzadovoljne, da se lahko tu zbiramo. — Kar vesela sem Te, ko mi pišeš, da delaš na polju. Saj to je vendar najlepše! Seveda pa je menda to že v vsakem človeku, da ni kmalu zadovoljen s svojim stanom. Gleda okrog sebe in vidi vse v rožnati luči; toda če bi mogel videti v srce, bi bilo vse drugače. Sestrici svoji pa pač lahko privoščiš, da se izobrazuje. Ostanita pa v tesnih stikih, ker se vajina poklica izpopolnjujeta. — Zakaj naj Te kregam, če si mi tisto zaupala? Saj tako je res in prav. — Glede občevanja z ljudmi pa Ti svetujem, da nisi z nikomur odurna, ampak z vsakim prijazna in z nikomur čez mero. Tudi v tem se kaže lep dekliški značaj. — Ljubezen se ne da prisiliti, to je čisto res. — Naslov je bil pravi; le preveč odgovorov je že čakalo pred Teboj. Piši mi pa kmalu zopet!

Gospa Z. v D. Zadevo sama najlažje ustno urediš. Prečitaj razpravo v 12. številki »Dekle in celibat« in se boš prepričala, da se da izven zakona tudi pošteno živeti. Pozdrav!

Brezskrbni otrok. Da si se začudila, ko si prejela moj odgovor, si bila prav sama kriva. Če bi mi bila zadnjič tako točno opisala svojo zadevo, kot si mi jo danes, bi Ti bila morebiti drugače odgovorila. Pravim morebiti, intuitivno pa danes prav tako mislim, kakor zadnjič. Če pa Ti je imenovana knjižica vse povedala, potem pa le kar! — Da bi Ti pa razlagala besede, ki sem jih napisala, pa res ne gre. Le malo pomisli, saj nisi tako naivna! — Vodstva, pa mislim, boš imela tam dovolj, ker praviš, da znaš samo pod vodstvom delati. — Kdaj pa že odideš? Ali je že pripravljeno? — Hvala Ti za božična voščila, ki jih prav iskreno vračam.

Vitka jela. Dobrodošla tu v našem kotičku. Vsega imamo za Tebe: ljubezni, ki se je želiš, nasvetov, kadar jih boš potrebovala. Le pogosto prihajaj!

Katica. Kar brez vsega opravičevanja: le takoj in mnogo piši! Nihče se Ti ne bo posmeoval in Tvojega imena nihče ne bo zvedel. Glede opazke na koncu pisma, se Ti ni treba bati. Bog daj, da bi sama prišla do spoznanja, kaj je prav! Torej kmalu se oglasi!

Rozalija G. Moj naslov je: Gospa Selma pri uredništvu Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom.

Ciklama. Kakor vidim, bo še nekaj časa trajala Tvoja vihravost, s katero začenjaš in nadaljuješ vsako podjetje. Zato se tudi prav nič ne čudim, če se Ti ne posreči, kakor želiš. So stvari v življenju, katerih potek in razvoj ni v človeški roki in naj bi se človek še tako trudil zanje. Taka je tudi tvoja zadeva, ki jo izsiljuješ na vse načine. Upam, da boš sedaj in odslej pametnejša. Verjamem pa, da je težko in hudo in Ti kar pritrdim, ko praviš, da nikomur ne moreš nič zaupati. Na noben način pa ne smeš postati črna in sitna! Poznam dekleta v podobnem položaju, kakor je Tvoj, le še nekoliko hujši, a vendar zna ta križec prav lepo nositi. Vsako jutro, ko se zbudi, premisli, kakšno veselje bi ji utes-

nil prinesli novi dan. Na mnoge drobcene stvari misli, ki stoje kot skromne vijolice na travniku; toda ker na vse pazi, spravi ves dan precej veselja skupaj in zato nima časa za tožbe in zdihovanje. Poskusi še Ti in mi sporoči, kako Ti je!

Zaprta ptičica. Zadevo, ki jo opisuješ, sem že zvedela od drugod. Res je hudo, ko se človeku zapro vrata, ko upre pogled v bodočnost. Mislim, da je prav, če Ti pritrdim, da študiraš naprej. — Tvojo prijateljico lepo pozdravi in naj le kar pogumno pošlje svoje pesmice uredništvu Vigredi v oceno; meni ne, ker se jaz s pesnikovanjem ne bavim. Seveda pa mi sicer lahko piše, kadar hoče. Poslano pesmico sem oddala v uredništvo.

Elza. V odgovoru Rozaliji najdeš tudi sebi odgovor. Piši pa, kadarkoli hočeš!

Sama, zapuščena. V resnici, pričakovala sem, da se bo tako zgodilo. Kdaj pa se vrneš v domače kraje? Sporoči mi potem takoj, da bom vedela, kam nameravaš! Nič naj Ti ne bo hudo za službo! Tako, v kateri boš toliko prestala, kakor si, boš pa že še dobila. Le pogum! In če si par mesecev kar doma, v tihem in varnem zavetju, Ti tudi ne bo škodovalo. Kmalu se oglasi!

Vida. Lenica »Kadar dom kliče« je vzeta povsem iz življenja. Seveda pa niso vsa dekleta taka kot ona. In na to tudi ne moreš misliti, da bi jo do pičice posnemala, ker je v vseh potankostih niti ne moreš. Ero pa pravi vsakemu dekletu: Zvestobo ohrani in moli! To pa seveda izpelje vsaka v svojih razmerah.

Skeptik. Z nobeno drugo stvarjo ne vpliva človek na druge tako močno kot s svojo osebnostjo. Naj bi kdorkoli govoril najlepše besede, v resnici ne bo imel uspeha, ako ni zraven tudi globoko notranje prepričanje in dejanje. Vse, kar storiš, da postaneš sama plemenitejša, boljša, nehote in nevede delaš tudi za druge. Dobro pa je, da tega ne vidiš, sicer bi napuh kmalu vse uničil. Preprosto, mirno in zvesto hodi spoznано pot!

N * A * Š * D * O * M

F. T.:

Iz zapiskov mlade gospodinje.

V teh zimskih mesecih, ko zunaj ni posebnega dela, me je mama odločila za gospodinjjo. Ne vem, kako bom kaj vršila to novo službo in če bom znala ubrati zlato srednjo pot.

Seveda, če bi smela tako, kakor smo delale v tistem tečaju za finejšo kuho!

Da se je zelenjava le dobila na trgu, pa smo jo kupile in nismo nič vprašale za ceno. In nismo pred kosilom napravile nikakšnega proračuna, da bi videle, če očetov mošnjček zmore, ampak smo kar dobro in prav dobro kuhale, da se le čim več naučimo. In so nekatere kuhale in druge pripravljale mizo in nismo tisti čas imele prav nobenih drugih skrbi, kakor samo one za kuho.

Pri nas je drugače. Mama, ki je gospodinjala doslej, je med kuho mislila na vso hišo: putke so bile lačne in jim je šla trosit žita; krave so mukale, ker jih je dekla najbrž premalo napojila; poslom je šla mimogrede ukazat, kako naj v drvarnici cepijo in skladajo drva, in je še spotoma po sobah zaprla okna, ker se je že dovolj prezračilo, in še to in še ono. Ali bom jaz zmogla vse to, ali pa bo tako, kot je onegavi Tone očital svoji mladi ženi: »Mati so do zajutreka naredili toliko, kakor ti ves dan!« Potlej pa še to: pri nas se strašansko natančno vodi hišno knjigovodstvo; če se človek enkrat ali dvakrat na mesec obrača malo bolj prešerno, pa ni koncem meseca skoraj nobenega pribitka. Zato nikdar ne gledam pri branjevkah po izbranih in dragih sadežih ali spcmladi o sv. Jožefu po prvi solati in pozneje po prvem grahu in češnjah in podobnem. Jaz moram kar pomisliti, kaj imamo kaj spravljenega v domači shrambi in potem šele sestavljam jedilni list.

Hvala Bogu, da naši moški niso tako izbirični. Najbrž je tudi drugod tako, da se mora kuharica v glavnem ozirati na moški okus. Ženske povemo svoje mnenje ali vsaj znamo svetovati, kako in kaj. Če pa mama poprosi očeta za svet, navadno odgovori: »Kar boste skuhale, to bom pa jedel.« Potem pa ne pokusi na juhi ne rezancev in ne zdrobovih žličnikov in za sok niti ne zmocchi žlice; pa si ne vzame na krožnik nobene vrste zelja in mu je slabo in toži, kako bo danes lačen, če iz kuhinje samo diši po maslu. No ja, pa to v splošnem že vem, saj me je mama že neštetokrat poučevala: »Tega ata ne je in onega fant ne pokusi!« Ampak tako sem mislila, ko sem jih malce pohvalila, da po nepotrebnem nikdar ne stresajo sitnosti: da bi moral biti na mizi vedno opran in zlikan prtič, pa vsak dan sveže cvetlice, pa jedi servirane vse tako, kakor smo se učili v šoli. Pri nas je dovolj, da je ob času kosila soba snažno pometena, pa povsod obrisan prah; na povoščenem platnu, s katerim imamo pregrnjeno mizo, se ne smejo poznati sledovi kakšne prejšnje južine in ne smejo biti raztresene

drobtinice. Tudi sklede in krožniki morajo biti čisti in jedilno orodje mora biti umito. (Ne tako, kot se je dogodilo slepemu Jerneju, kateremu so poleg sklede položili že kar raskavo žlico, kot je čutil v ustih.)

Tudi to se meni ne zdi ravno potrebno, da bi se dekleta vprav iz knjig učile sestavljati jedilne liste, da bi bilo vsako kosilo preračunano na kalorije in bi bilo potem vsake za življenje potrebne snovi v pravšni meri. Po mojem mora dati zdrava pamet, da s kislo repo in kuhanim sadjem — zadnjič so imeli pri sosedu tako kosilo — noben delavec ne more opraviti celo popoldne. Pa mi je že pravila gospodinja, da bo za kosilo zdrob na mleku in pa čaj. In je v tisti čaj nalila žganja in potem ni bilo nikoli dovolj sladkorja. Pa so bili otroci ob dragem kosilu lačni in so čez pol ure že prosili za kruh.

Vse one, ki so prejeli 1. številko »Digredi«, pa ne mislijo ostati naročniki, vljudno prosimo, da jo vrnejo.

No, meni ta mesec ne bo treba kaj takega. Šele pred prazniki smo klali. Sedaj imam želodec in pljučka in srce, da bom kuhala obaro; pa ledička in jetra, da jih bom pražila in zraven dajala dušen riž ali pa krompir na toliko načinov. Pa bo poleg pečenih krvavic še oče nevede jedel kislo repo ali zelje, pa če magari naredim tudi solato, ko imamo še toliko endivije in pa zeljnatih glav. Za nedelje pa nisem pustila nasoliti vseh hrbitišč. Tako imam že kar pripravljene pečenke; poleg pa bom dala peso, pa karfijolco, katera je spravljen za večje praznike in po kozarcih imam spravljenih dovolj gobic in kumaric in stročjega fižola. Ne, za solate pa še dolgo ne bom v stiski. — Oj, nekaj pa bi še kmalu pozabila! Kadar se bom hotela atku prav posebno prikupiti, bom zamesila dobro, dobro testo in ga povila prav nagosto z ocvirki. Ko pa je vendar pred pustom špehovka očetova najljubša jed!

Mislim, da bo začetek kar dober. Bog mi daj srečo!

Gospodinjstvo.

Gospodinjstvo, pod to besedo razumemo vsa delo v domu, ki ga ima opravljati gospodinja, od ranega jutra, do pozne noči in še naprej. Ne kuha samo, kakor včasih kdo misli, ampak opravlja še deset, da lahko rečemo sto drugih del. Prva je zjutraj na nogah in že ponoči je morala misliti, da ne zaleži. Katero delo pa je najvažnejše, ki naj se ga loti? Ne gre za najvažnejše, pač pa za najnujnejše. In to bo ta ali oni dan, da zbudi gospodarja, drugič morebiti, da pripravi zajtrk, prihodnjic zopet, da skliče družino, ali da pogleda v hlev, ali svinjak. Ni to vsak dan enako, toda vsa ta dela čakajo nanjo vsak dan v tem ali onem redu. Ali je potem preveč, če pravi pregovor, da gospodinja podpira tri ogle?

Dopoldansko delo jo zopet že čaka. Otroke spravi v šolo, pospravi, pomete, pripravi za kuhanje kosila. Prej pa še odkáže družini delo in sama poprime zanj, kjer le more. Tudi na polje ali na travnik steče še prej, zlasti ona gospodinja, ki si ne more privoščiti družine v pomoč, ali vsaj ne v zadostni meri. V tem slučaju mora seveda tudi še opraviti živino, nanositi vodo i. dr.

Ali ni potrebno, da za tako vsestransko delo v gospodinjstvu vzgojimo našo kmetisko žensko mladino, da bo močna in krepka za resničnost vsakdanjega delavnega dne, da se ne bo bala prijeti za delo, ki jo čaka?

Pa s tem gospodinjino delo še ni končano. Kot žena in mati mora skrbeti za moža in otroke. Vsa vzgoja otrok je v njenih rokah, skratka vse telesne, duševne in srčne potrebe mora vpoštevati, moža in otrok. Razen hrane mora preskrbeti tudi obleko, perilo, razvedrilo in zabavo. — Čaka pa še nanjo dom; pospravljanje, snaženje, pometanje, pomivanja; hiša in spalnica, kuhinja in shramba, dvorišče in vrt z živim in mrtvim inventarjem čaka njene večje roke.

Ne zato, da bi naše gospodinje opominjale na vse to delo, so bile napisane te vrstice, ampak da s potrebnim poudarkom omenimo to delo naših gospodinj, ki ga nihče ne ceni, niti ne vpoštevata. Toda narejeno mora biti. In na tem mestu se bomo v letošnjem letu razgovarjale, kako naj žene uspešnejše vrše to delo, ne da bi do skrajnosti izrabljale svojih telesnih in duševnih moči. Če smemo reči, Vigred kot ženski list, bi vsaki izmed svojih čitateljic rada pomagala; zato bo prinašala v teh-le razgovorih nasvete glede dela v tej ali oni smeri, poleg tega pa tudi smelo pričakuje, da ji bodo čitateljice šle na roko na ta način, da bodo pridno sodelovale z nasveti iz svojih bogatih izkušenj, ali pa z vprašanji iz gospodinjstva naše delo usmerjale. Zato danes otvorimo tu rubriko prav posebno določeno za gospodinjstvo in gospodinjsko delo: v družini, v kuhinji, na vrtu, pri živini in perutnini, pri

obleki in perilu, pri sadju in mleku, sploh pri vsem in za vse, kar zadeva gospodinjino delo. Pričakujemo pridnega sodelovanja.

Vprašanja iz gospodinjstva.

Vprašanje: Kako odpraviti črve iz lesene sobne oprave?

Odgovor: Črvi so res zelo nadležna stvar. Ne samo, da opravo skvarijo, ampak jo napravijo nelepo. Posebno sitno je dan za dnevom spravljati rumen prah (črvojedno), ker človek ve, da bo drug dan treba spravljati prah na istem mestu. — Nekateri ljudje pravijo, da se črvi zarede v svežem, nevleženem lesu, a to ne vem če drži. Res pa je, da so vlažna stanovanja prav pripravno kosičje zanje. — Kako jih odpravimo? Najprej izpihamo iz luknjic (najbolje z malo gumijevo šprico) ves prah. Potem kanemo z malim čopičem v luknjo kapljico bencina ali petroleja; globlje pa zleze kapljica, ako jo vbrizgnemo s šprico, ki jo imamo za mazanje šivalnega stroja. Če prahu prej ne izpihamo, se prah napoji s tekočino, ki je bilo namenjeno črvom in jim potem nič ne škoduje. Opozoriti pa moram, da je to delo zelo zamudno in zahteva mnogo potrpljenja.

Vprašanje: Kako odstraniti rjav madež od prevročega železa iz belega perila?

Odgovor: Če ni veliko zažgano, da bi bilo pretlelo, je treba zapaljeno mesto namočiti s čisto vodo, potrositi s soljo in položiti na sonce. Čez nekaj ur madeža ni več.

Vprašanje: Kako naj si ozdravim ozeblino?

Odgovor: V raznih knjigah se čita o raznih zdravilih. Meni je pomagalo to-le sredstvo: V pivovarni sem dobila slad nekuhanega piva. Tega sem kuhala toliko časa, da je nastal sirup (gosta tekočina). Ta sirup sem namazala na ozeblino, položila bato nanj in zavezala. Tako vsak večer in v kakih 8 dneh nisem čutila več belečin. — Pravijo, da to sredstvo pomaga tudi pri zastarelih ozeblinah.

Prosimo, da vsaka čitateljica sporoči, kako je ona ravnala v vseh navedenih slučajih. Vigred bo rada objavila to drugim v korist.

Kuhinja.

Kremove rezine. Deni na desko $\frac{1}{4}$ kg moke, 2 dkg presnega masla, nožovo konico soli, 1 žlico vode. Vse to prav dobro pogneti in pusti četrť ure. Medtem vgneti na deski z močno leseno žlico ali nožem $\frac{1}{4}$ kg presnega masla v za prst debelo pločo, povaljaj jo v moki in postavi na hladno. Potem razvaljaj testo, da je dvakrat tako široko ka'or maslena ploča, ki jo položi na sredo testa in zagradi testo čez maslo. Pri tem pazi, da

maslo dobro zakriješ in stisneš ob testo. Desko potresi z moko, obrni testo tako, da bo zgornja stran spodaj in potolči z valjarjem, da se testo in maslo sprimeata. Nato zloži testo v tri gube in ga čez četrto ure zopet prevaljaj. To ponovi še trikrat, a zloži testo vsakikrat od nasprotne strani. Zadnjikrat pusti testo počivati pol ure, nakar ga razvaljaj v krpo (ploščo) za nožev rob debelo, položi jo na pločevino, obloženo s papirjem in speci. — Krema: V primerno veliki ponvi ali lončku mešaj 2 rumenjaka, 8 dkg stolčnega sladkorja, žlico vanilnega sladkorja. Ko dobro naraste, prilij $\frac{1}{2}$ l vrelega mleka in mešaj dalje na vročem štedilniku. Polagoma vmešaj še 6 dkg moke. Ko se krema zgosti, jo odstavi primešaj malo ohlajeni še trd sneg dveh beljakov ter jo postavi na hladno. Pečeno ploščo prereži čez pol, na eno ploščo namaži pripravljeno kremo, z drugo pa pokrij. Tako naj stoji v hladnem prostoru par ur, najboljše čez noč. Razreži v poljubne velike koščke in potresi povrhu s sladkorjem.

Navadni keksi: Mešaj v primerni posodi 6 žlic stolčnega sladkorja, 6 žlic kisle smetane in 2 jajci. Ko dobro naraste, primešaj pol kavne žličke stolčene jelenove soli, noževo konico cimeta, drobno zrezane limonove lupinice; moke prideni toliko, da dobiš testo kot za rezance. Testo pokrij in naj počiva eno uro. Nato ga razvaljaj za pol prsta debelo in izreži poljubne oblike. Polagaj jih na vročo ne namazano pekačo in speci.

Čokoladni keksi. Izpeljaja kakor za navadne kekse, pripravi pa dodeni 3 dkg zmehčane čokolade in žlico stolčnega sladkorja.

Široki rezanci z orehi. Iz 2 jajec, 1 žlice vode in približno pol litra moke napravi testo za rezance. Testo razdeli v dva hlebčka in razvaljaj na tenke krpe. Ko se malo osuše, jih zreži na prst dolge in pol prsta široke rezance. Skuhaj jih v slani vodi, nato odcedi, deni v skledo ter še vroče potresi povrhu z zmletimi orehi toliko, da so rezanci čisto pokriti.

Kuh iz rumene kolerabe. Olupi in zreži na štiri dele tri rumene kolerabe ter jih skuhaj. Kuhane odcedi, pretlači skozi sito; prideni 2 žlici kisle smetane, 2 žlici presnega masla, 4 žlice na masti ocvrtih drobtin, 2 rumenjaka, limonove lupinice, malo soli in vse skupaj dobro premešaj. Rahlo primešaj še trd sneg 2 beljakov, deni v pomazan model ter lepo rumeno speci.

Pečenka v mrežici. $\frac{1}{4}$ kg prasičjega in $\frac{1}{4}$ kg govejega mesa fino sesekljaj ali zmelj; prideni v mrzli vodi namočeno ter ožeto zemljo, pol žlice drobno zrezane in na masti zarumenele čebule, majhno zrno strtega česna, soli, popra, majarona, limonove lupinice, zelenega peteršilja in eno raztepeno jajce. Vse to z rokami dobro premešaj in ugneti v podolgovato štruco, zavij jo v mrežico in peci pol do tričetrt ure. Medtem jo večkrat polij z vročo vodo oziroma s pečen-

kinim sokom. Pečenka naj bo lepo rumena in dobro prepečena. Mrežica se ne sme ožgati ali strgati. Ko je pečenka gotova, jo zreži na koščke, zloži jih na krožnik in polij s pečenkinim sokom. Zraven se poda pražen riž, krompir ali solata.

Vprašanja iz zdravstva.

Odgovarja dr. M. Justin.

Planinka. Nimate pravilnega perila, prave, in vendar pišete, da imate perilo vsak mesec en dan in nekaj dni pa belo perilo. Torej nastopi perioda vendar redno. La pa ni močna in 3 ali 4 dni trajajoča kot pri močnih ženskah, to leži pač v vaši slabotnejši naravi, katero treba utrditi in ji tako tudi dati znakov trdnega zdravja, kot je končno tudi redna perioda 3 dni.

Utrdite se, red v delu, red v jedi in dobra, tečna hrana vam bo tu dosti pomagala, če ste sicer drugače zdravi, kar pa malo dvomim, ko pišete, da vas boli glava, če težje delate in želodec, če kaj kislega jeste, ali sirovega. Kaj pa srce? To je treba konstatirati, potem pa zdravila na temeljni vzrok in kar se bo dalo narediti, se bo. Dajte si torej opazovati srce, morda bo celo potrebno, da ga še rentgenološko pregledati daste, da se ugotovi vzrok glavobolja, želodca in slabega perila.

Upajoča. Stari ste 26 let, samska. Do 16 leta popolnoma zdrava, nakar ste po prehlajenju začela bolehati, bolečine v kosteh vas mučijo, v glavi in nogah. Potrnosti se ne morete oprostiti. Šumenje v ušesih vas sedaj najbolj muči poleg oslabelosti celega telesa. In neka mlečno bela tekočina iz genitalij vas vznemirja, in bolečine v križu vam delajo težave. Kar se tiče tega zadnjega (belo perilo), to je gotovo posledica vaše splošne oslabelosti in iz popisa povzamem, da to ni nobena spolna bolezen, to je v zvezi z vašo splošno telesno oslabelostjo in slabokrvnostjo. Okrepitev telesa bi vam to odpravila do gotove meje. Tople polkropeli vam bodo koristile, dajte pa v vodo še en lonec prekuhanega hrastovega lubja drobno nasekanega in skozi krpo precejjenega tako, da odcedek tega pride v kopel ali polkoppel. Vsak večer ali vsak drugi večer 5–8 minut bo za vas zadostovalo. Le glejte, da se ne prehladite! Toplota 28 do 30°.

Žalostna, zapuščena. Podpisa, niti od kod je pismo, ne izdamo nikdar.

Anica M. Kor. p. Ž. Že nekaj časa Vas trga po udih v nogah, kolenu in stopalu. Izgleda, da je res revmatizem. Če se niste še zdravili, začnite takoj, da se ne zaje in bo pozneje težje. Obrnite se k zdravniku, tako dolgo iščite pomoči, da odpravite. Morda bo celo treba toplic, morda mazila, injekcij itd.

Hrepeneča po zdravju. Črne notranje mreže v očeh, če je vse to res, se dajo z

uspehom operirati pri specialistu. Kar v bolnišnico! Seveda je slepota nekaj hudega. Pesem o slepcu me vedno presune in po operaciji utegne res zasijati »drugo solnce«.

Julija J. Po dolgem sedenju čutite bolečine v plečih in bljuvati morate. Če je to začetek jetike, vprašujete v skrbi. Če nimate drugih znakov, potem o svoji jetiki ne mislite ničesar!

Luč na gori. Na izrezke o ženski bradi in Cito-Cin ne mislite dosti in reklama o ženski lepoti, naj ne meša vaših misli. Ženska je lepa, če je duševno in telesno zdrava, ima dobro in blago srce in malo ali nič strasti in na katero današnji pokvarjeni svet nima vpliva in ji torej lepote vzeti ne more. Saj je vsaka ženska (dekle in žena) lepa, če je vse pri njej v redu. Vsaj nepokvarjeni moški tako vidijo.

Tiste stvari, ki ste jih izrezali, se ne izplača naročevati. Ko ste bila 18 let stara in ste dobili šele tedaj periodo, ste zapazili hiter porast prs. To je naravno, ker je perioda in delovanje prs v neki zvezi potom krvi in to mora tako biti, sicer ni vse v redu, in če so ostale prsi sedaj v isti velikosti, je tudi prav in v redu, uspeha ni treba iskati v vašem smislu. Ostane naj tako kot je. Če boste enkrat mati in žena, bodo nastopile že spremembe same ob sebi.

Sami bodljaji v plečih še niso tuberkuloza. Treba drugih znakov: še povečana temperatura telesa, hujšanje, hitra utrujenost itd. kakor sem jih že enkrat v Vigredi našel, potem je misliti na tuberkulozo.

T. Ponavljajoči se črevesni katar je resna stvar. Treba ugotoviti, če ni tu kaj od ostankov prestane dizenterije. Morda tudi kaj drugega še. Pregledati blato v higijenskem zavodu v Ljubljani potom vašega zdravnika. Dokler prihaja katar, držite se dietje, to je pijte čaj, jejte sluzaste juhe, prepečenec, prežganko, drugega ne in nikdar preveč, grejte trebuh, čuvajte se prehlada, mrzlih in mokrih nog.

Če prav ste, kakor pravite, »rojeni pod najbolj nesrečno zvezdo«, katere na nebeškem oboku ni in je v atlantu tudi ni najti, vendar vam lahko rečem, da se da tu lepo urediti s časom in pametjo. Odvisi pa dosti od vas same.

Le ne pogrežite se »globoko pod zemljo«, temveč ostanite lepo na božji zemeljski obli. Saj je lepo tu, en križ, oziroma dva ima pa vsak človek, sicer bi pa lepote ne videli brez njega.

Pavla K. Neimenovana. Vam prihaja slab duh iz ust že nekaj let. Preneha in po težkem delu zopet nastopi. Smrad iz ust izvira ali od zob (preglejte torej po zobozdravniku svoje zobe in če je tu vzrok, čistite jih jutraj in zvečer); ali od gnojenja okoli zob (torej je treba zdravljenja), ali iz nosa. To zadnje je silno težko odpraviti, celo serum se že izdeluje zoper to in se vbrizgava.

Tudi obolenje pljuč in želodca povzroča smrad skozi usta. Torej treba tudi to pregledati in če se to pozdravi — je smradu iz ust tudi kmalu konec. Torej!

Barbara K. »Trahom« mora v bolnico, le tu je njegovo mesto in le tu se pozdravi, če je res trahom. Oči treba čuvati. Ne zamudite torej tega!

P. M. iz D. Če ob času boleče periode ostanete doma — nič hudega, čeprav to kdo zapazi, sicer pa moški ne vedo to tako in se da lepo prikriti. Le ostanite doma nič za to in nikar pretiravati z delom ob tem času, da vam ne bode žal enkrat. Bolečine se že dajo zmanjšati z zdravitvi tudi, če se ne počiva, zato treba, da vam zdravnik napiše recept. V Vigredi tega ne smem storiti, da me ne zapro. Imamo predpise, za vas je dosti, da veste, da so tudi združila zato. Če vam je ob tem času tekla kri iz nosa — nič hudega za vas.

Ali si že pokazala Vigred so-sedi? Stori to in skrbi, da se naroči!

L. K. L. Poleg rednih mesečnih menstruacij ima veliko deklet še belo perilo. To ni samo po sebi nevarno; vzrok tiči ali v prenaporu, v slabi konstituciji telesa, v slabokrvnosti in sličnih vzrokih. Tudi v spolnem draženju tiči vzrok mehanični ali tudi v mislih. Kaj je pri vas boste sami sodili. Če je izključena spolna obolelost, potem belo perilo samo ob sebi ni nevarno ampak sitna stvar, ker treba večje pozornosti, da ne nastopi v okolici spolovil vnetje, ekcem, z bolečinami in srbenjem. Treba izpiranja, kopanja v polkopenih z ocdedkom od hrastovega lubja.

Da bi ledvična bolezen imela to na sebi, da kak dan kar ne kaže znakov, tega ne vem. Da greste večkrat na vodo je po popisu reflektorično od draženja po belem perilu.

2 krat na teden na veliko potrebo je pa premalo; če hrano zavzivate redno. Redite se močno to je, vsa zavžita hrana se dobro asimilira in plodonosno nalaga, to je gotovo pri vas v zvezi z notranjo sekrecijo žlez in že mora biti to prav, zato ne skrbite preveč in ne premišljuje. Klisirajte se pa le vsak drugi dan, da bo stolica bolj v redu. S tem bo pritisk krvi v glavo in morda tudi vrtenje v glavi preostalo.

Srbečica na spolovih je menda pri vas vsled onega belega perila. Delajte polukopeli v topli vodi 5—8 minut s ocdedkom hrastovega lubja. Sramovati se pa — seveda je to naravno za nepokvarjena dekleta — se ne smete pred zdravnikom, če se gre za zdravje. Kar se tiče vašega slučaja se mi je zdelo, da mi niste vse povedali zadnjič, da mora še nekaj biti. Saj bolezen ni greh, le ven z besedo!

D O M A I N D R U G O D

Dne 9. novembra pr. l. je prišel v Ljubljano kot odposlanec Nj. Vel. kralja gospod ministrski predsednik, general Zivkovič. Ob sprejemu na banski upravi je sprejel tudi zastopnice Slov. kršč. ženske zveze, ki so mu prinesle pozdrave vseh včlanjenih ženskih društev, ga prosile, naj tolmači izraze najglobljega spoštovanja na najvišjem mestu ter so mu izročile spomenico o svojem delu. G. ministrski predsednik je v svojem nagovoru poudaril, da je povsod, kjer je ženstvo dobro organizirano, vse javno in zasebno življenje v najlepšem razmahu. Prosil je, naj bi ženstvo kakor doslej tudi nadalje zastavilo vse svoje moči za dvig naše domovine Jugoslavije, čemur je ženstvo navdušeno pritrdilo.

»Zveza karitativnih društev v Ljubljani« prireja vsak drugi torek v beli dvorani Uniona predavanja, katerih namen je, zbuditi med občinstvom smisel za krščansko dobrotelost. Predavatelji poročajo o drugih deželah in državah, kako tam cvete ljubezen do bližnjega ter na ta način prav mnogo koristijo za razvoj krščanske karitas tudi pri nas. Predavanja so zelo dobro obiskana.

Internacionalna unija katoliških ženskih zvez je imela sejo svojega predsedstva v dneh 27., 28. in 29. septembra v Baselu. Udeležilo se je 18 članic predsedstva iz 11 držav. Za prihodnja štiri poslovna leta, za katero dobo je bilo v maju izvoljeno v Rimu, se je stvorilo deset študijskih komisij, ki bodo razpravljale ta vprašanja: Ohranitev, obramba in razširjenje vere. Družina: žena, mati, gospodinja. Pouk, vzgoja, šolska vprašanja. Intelektualno delo. Industrijsko delo. Varstvo žene. Varstvo otrok. Higiena s socialnega in moralnega vidika. Žena v javnem življenju. Te komisije bodo pripravljale za delovni zbor, ki se bo vršil l. 1932 v Švici s temo »Promicanje krščanskih načel v družino in družbo po vzgojni encikliki Pija XI.« Oficijski kongres pa se bo vršil 1934 v Rimu.

Delovni program za včlanjene zveze: Verska in liturgična vzgoja. Šolska vprašanja. Organizacija mladine. Žena na deželi. Delavka. Akademičarka. Boj zoper nemoralnost. Državljska vzgoja žene. Udejstvitev na kongresu v Rimu sprejetih resolucij.

Prihodnja seja predsedstva unije bo v maju 1931 v Varšavi.

Društvo katoliških učiteljic Nemčije, ki je leta 1930 zborovalo binkoštni teden v Berlinu z glavno temo »Vzgoja mladine za spravo med narodi« bo zborovalo leta 1931 v binkošti v Marburgu na Lahni. Glavna tema tega zborovanja bo »Sodobna kriza in državljanska vzgoja naše mladine.«

Vse žene in dekleta, ki imajo knjigo »Mati vzgojiteljica« v sedanji ali prejšnji izdaji, so v predgovoru golovo videle, da je prvo izdajo oskrbela pokojna učiteljica gospodinjskih šol Julija Jaklič. Tista knjiga je bila do malega prevod nemške knjige, »Erziehungskunst der Mutter«, ki jo je spisala Liana Becker, tedaj zaposlena v Volksvereinu v M. Gladbach. Ta žena je praznovala v oktobru 75 letnico svojega življenja. Po poklicu učiteljica, je takoj po učiteljskih izpitih odšla kot vzgojiteljica v Španijo, ki ji je postala druga domovina, saj je preživela tam trideset let. Pa tudi iz tujine je ostala v najožjih stikih z domovino, zlasti z gibanjem katoliškega ženstva. Z mnogimi tozadevnimi spisi v »Köln. Volkszeitung« je pripravljala ustanovitev katoliškega nemškega Frauenbunda. In ko se je l. 1906 vrnila iz Španije, je bila ena izmed najpridnejših delavk v njem. Predvsem se je zanimala in pridno delala za žensko izobrazbo. Tisti čas tako pereče vprašanje reforme dekliških šol, posebne potrebe izobrazbe žene, akademska izobrazba ženstva, dekliške nadaljevalne šole, obrtne, vrtarske, gospodinjske, poklicne šole, vprašanje delavk, delo žene v občini, državljanska vzgoja žene, stanovanjski problemi, vsa ta vprašanja so Liana Becker povsem zaposlila. Za vse to je našla v Volksvereinu mnogo razumevanja in tudi mnogo hvaležnega občinstva; saj je bila dolgo vrsto let prav tam nastavljena kot referentinja za ženska vprašanja. Njena knjiga »Die Frauenbewegung« (zaloga Kösel & Pustet) je edina s katoliškega stališča spisan sistematični prikaz organiziranega ženskega gibanja. — Nemške ženske organizacije so jo ob njenem jubileju zelo prisrčno proslavile.

29. novembra 1930 je preteklo 150 let kar je umrla velika avstrijska žena, cesarica Marija Terezija. Vse avstrijske ženske organizacije so se je spomnile kot žene, ki je vtisnila svoji dobi neizbrisni pečat. V zelo zgodnji mladosti je prišla na prestol, ne da bi se bila za to izobraževala. Takoj se je pričel boj za njen obstanek in v ta boj ni prinesla drugega s seboj kot svojo osebnost. »Uboga kraljica sem, toda imam kraljevo srce,« je rekla nekoč o sebi. Pogum in potrpežljivost sta ji bila orožje. Temeljna poteza njenega značaja pa je bila globoka pobožnost, ki jo je spremljala pri vsem njenem delu. Njeno delo je bilo, da je ustvarila avstrijsko državo iz raztresenih pripadajočih dežel. V načinu, kako je vršila državne reforme, tiči njena veličina. Intuicija velike žene jo je vodila, pravilni občutek mnogo bolj kot pa moč. »Polje je preveč čutiti (čuvstvovati) kot pa premalo,« je rekla sama. Pravičnost ji je bila nad vse. »Bolje je, da izgledam slabotna, kot pa kri-

vična,« je nekoč napisala. »Mati, skupna mati« je hotela biti svojim deželam. Ob vsaki priliki je vzporejala življenje v svoji družini z življenjem v državi, med svojimi otroki in svojimi narodi. Slika njenega značaja je ostala neomadeževana v zgodovini kakor nobenega drugega vladarja. Kot žena, mati in vladarica je bila velika.

Red šolskih bratov, ustanovljen od svetega Janeza la Salle, praznuje v tem letu svojo 250 letnico. Ta red ima v svoji oskrbi vse tipe šol, od ljudskih in srednjih, realk in gimnazij do univerze. Poleg teh pa tudi

trgovske, rokodelske, kmetijske, mornariške šole, pa tudi šole, zavode in oskrbovališča za gluhoneme, slabo nadarjene in sirote.

Ob priliki katoliškega shoda v Münstru je zborovala tudi Kat. ženska zveza Nemčije. Ker je Vestfalska v pretežni večini poljedelska dežela, je bila najvažnejša točka tega zborovanja skupščina kmetijskih žen. Nad 2000 kmetijskih žen se je udeležilo te skupščine. Predavanja in referati so se strnili v eno zahtevo: pokazati poklic kmetijske žene v pravi luči in kot najboljši pripomoček, da se Nemčija gospodarsko dvigne.

D ♦ O ♦ B ♦ R ♦ E ♦ K ♦ N ♦ J ♦ I ♦ G ♦ E

Misijski koledarček za mladino 1931. Deseto leto. Cena 3 Din, pri naročbi 10 izv. skupaj eden povrh. Povestice so jako poučne in obenem zabavne, zato ga staršem in g. katehetom toplo priporočamo. Letos ima tudi lepo barvano prilogo. Naroča se pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Metelkova 1. Oba koledarčka obenem priporočamo kot lepo božično darilo.

A njega ni... je knjiga, ki je kakor nalašč za božično darilo. Je taka povest iz svetovne vojne, da je človek ne more odložiti, dokler je ne prečita do konca. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni in Novi založbi v Ljubljani in v Cirilovih knjigarnah v Mariboru. Stane samo 15 Din. Spisal dr. Kolenc. Od istega pisatelja je pravkar izšel zelo lep prevod iz madžarsčine »Kraljica Estera«, roman iz življenja izvoljenega ljudstva Izraelovega. Pisan je tako napeto in slika značaje, zlasti ženske, tako dovršeno, da s čitanjem ni mogoče prenehati. Ker je snov vzeta iz znanih poglavij sv. pisma starega zakona in so zato imena nekaterih delujočih oseb znana, je povest še bolj privlačna. Knjiga obsega 171 strani šolskega formata in stane samo 15 Din — Dobiva se v Jugoslovanski knjigarni in Novi založbi v Ljubljani, Cirilovih knjigarnah v Mariboru in v Prekmurski tiskarni v Murski Soboti, ki je knjigo tudi tiskala.

»Skrivnostna sveta noč«. Nova božična igra v štirih dejanjih. Cena 7 Din, naroča se pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Me-

telkova 1. Uprizoritev ni težka, zato jo vsem podeželskim odrom toplo priporočamo.

Liki ponižna vijolica prihaja preprosta »Skrivnostna sveta noč«, kot dih solnčne pomladi, da za hipec vzdrami dušo... In zazrla bo duša azurno jasno nebo in prisluhnila bo čarobnim spevom najslajše muzike svetostne noči, ko se opeva najdražje in najblažje, kar poseda svet: »Dete nam je rojeno...« (Iz uvoda).

Klaverjev misijski koledar 1931. Petnajsto leto, 96 strani. Cena 5 Din, pri naročbi 10 izv. skupaj eden povrh. Vsebinska poučna in zanimiva. Ima barvano prilogo »Dobri pastir«. Vsi naročniki koledarja imajo letos to prednost, da dobe obenem zastoj »Devetdnevnic k presv. Srcu Jezusovemu«, ki že sama obsega 32 strani. Kdor ga kupi, ne bo mu žal.

Mati vzgojiteljica, vzgojna knjiga, bi ne smela manjkati v nobeni naši hiši. Vse matere, žene, dekleta, ki te knjige še nimajo, naj si jo naroče pri upravi Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom. Cena Din 16.—

Četrti zvezek »Dekliškega odra« je izšel. Obsega lepo igro »Za srečo«, zelo primerno za materinski dan, dalje »Angela« krasno božično igro, »Ure na razpotju« pomenljiv prizor za Silvestrov večer in še dve šaloigri »Pamet jo je srečala« in »Kakor vidite«. Vsa ženska društva, ki žele lepih iger, naj si takoj naroče ta zvezek, ker je naklada omejena, pri upravi Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom.

Storite svojo dolžnost, širite Vigred med svojimi prijateljicami!

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 2 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

V zimskih dnevih

Vaša hiša posebno potrebuje
dobrega čtiva. Naročite
tako po dopisnici
dnevnik

katerega
radi njegove
prvovrstne izbrane
vsebine naročajo vsi sloji
naroda in ga najdete posebno
radi nedeljske ilustrirane priloge

v vsaki hiši!

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**

Zavarujte svoje življenje,
poslopje, premičnine pri

VZAJEMNI ZAVAROVALNICE

V LJUBLJANI
Miklošičeva cesta

Podružnice:

ZAGREB, Pejačevićev trg 15
SARAJEVO, Vrbanja ulica 4
CELJE, Breg 33

Nebroj ljudi se po lastni brez- brižnosti prezgodaj postara in umre

Slaba prebava je največja nevarnost za vse notranje človeške organe. Neredno delovanje teh povzroča huda obolenja in s tem prezgodnje postaranje in smrt. Temo se izognete, ako redno pijete

Radensko zdravilno vodo

ki dela v pogledu zdravljenja čudeže